

DIPLOMADOLGOZAT

Zambó Péter Pál
Vidékfejlesztési agrármérnök

Gödöllő
2023

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

**MAGYAR AGRÁR- ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM
SZENT ISTVÁN CAMPUS
VIDÉKFEJLESZTÉSI AGRÁRMÉRNÖKI SZAK**

**BÖRCES KÖZSÉG HELYZETE ÉS LEHETŐSÉGEI, KIEMELTEN A
MEZŐGAZDASÁG SZEREPÉNEK, VALAMINT A
VIDÉKFEJLESZTÉSI TÁMOGATÁSOK HATÁSÁNAK
VIZSGÁLATA ALAPJÁN**

Belső konzulens:	Dr. habil. Ritter Krisztián egyetemi docens
Külső konzulens:	Rácz Róbert Ügyvezető
Készítette:	Zambó Péter Pál FVF4VB Levelező tagozat
Intézet:	Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Gödöllő

2023

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS.....	2
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	7
2.1. Területfejlesztés.....	7
2.1.1. <i>A területfejlesztés céljai</i>	<i>7</i>
2.1.2. <i>A központi állami szervek területfejlesztési feladatköre.....</i>	<i>9</i>
2.2. Vidék, vidékfejlesztés, agrárium	10
2.2.1. <i>A mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata</i>	<i>14</i>
2.2.2. <i>A magyar mezőgazdaság általános gazdasági jellemzői napjainkban</i>	<i>15</i>
2.3. Településfejlesztés	18
2.3.1. <i>A településfejlesztés fogalma és jellemzői</i>	<i>18</i>
2.3.2. <i>A településfejlesztési tervek és tervezés alapjai</i>	<i>19</i>
3. SAJÁT KUTATÁS	21
3.1. Anyag és módszertan	21
3.2. A kutatási helyszín (Börcs település) bemutatása	23
3.3. A primer kutatás eredményei	33
3.3.1. <i>A kérdőíves kutatás eredményei.....</i>	<i>33</i>
3.3.2. <i>Az interjúk eredményei.....</i>	<i>43</i>
4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	55
5. ÖSSZEFOGLALÁS.....	60
6. IRODALOMJEGYZÉK	62
7. MELLÉKLETEK	66

1. BEVEZETÉS

Magyarországon mindig is meghatározó volt a mezőgazdasági tevékenység. A XXI. században előtérbe került a mennyiségi termelés kívánalma mellett a minőségi termékek előállítása iránti igény is. A termelési tevékenység során egyre inkább a környezetkímélő megoldások kerülnek előtérbe. A következő időszakban, a hazai és nemzetközi gazdálkodás során, egyre inkább ebbe az irányba kell elmozdulni a termelőknek.

A támogatási rendszer szempontjából két rendkívül fontos évszámot említhetünk meg: az egyik 1999, amikor az Európai Unióban megalkotják a vidékfejlesztést egységesen szabályozó rendeletet, a másik fontos időpont pedig 2004, mivel Magyarországnak, ettől az évtől kezdve, Európai Unió tagként az 1257/1999 EK. számú rendelet szabályai alapján kell megalkotnia a fejlesztési és vidékfejlesztési tervét, amit ma már Stratégiai Tervnek nevezünk (WEB 1).

A rendszerváltást követően Magyarországon a mezőgazdaság tulajdonosi szerkezete teljesen átalakult. Ez az átalakulás a mezőgazdasági szövetkezetek és a földek privatizációjával járt. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után számos pályázati lehetőség nyílt meg a magyar gazdák számára. A hazai mezőgazdaságnak pedig nagy szüksége van a külső támogatásokra, hogy fel tudja venni a versenyt az Európai Unió tagállamaival. A mezőgazdasági területek jobb kihasználásával jobb jövedelmezőséget lehetne elérni, de emellett a vidék célirányos infrastrukturális fejlesztése is szükséges.

A vidékfejlesztési pályázatok további fő célja, hogy a városokban és a vidéki falvakban élő emberek életszínvonala minél inkább közelítsen egymáshoz, vagyis tulajdonképpen a vidéki élet is legalább olyan csábító legyen, mint a városi. A gazdák számára továbbá elengedhetetlen, hogy tisztába legyenek azzal, hogy a saját környezetükben milyen lehetőségek vannak arra, hogy gazdaságukat fejleszteni tudják. Fontos hangsúlyozni, hogy aki nem él ezekkel a támogatásokkal, az nagy valószínűséggel hátrányba fog kerülni a többi gazdálkodóval szemben. A pályázatok célja mindemellett, hogy a gazdák ne csak egy adott típusú termeléssel foglalkozzanak, hanem próbáljanak más irányba is nyitni, diverzifikálják a gazdaságukat, valamint a különböző gazdálkodási módok megismerésétől ne zárkozzanak el. Lényegében ezekhez a változásokhoz, és a korszerűsítések megvalósításához nyújtanak segítséget a pályázatok és a támogatások.

Összességében 2004. május 1-ei csatlakozásnak köszönhetően a vidéki gazdák lehetőségei nőttek, mert ettől a naptól kezdve nem csak a mezőgazdasági területen, hanem a közvetlen környezetük fejlesztése érdekében is tudnak támogatásokat igényelni.

Az Európai Unió agrár támogatási rendszere a közös agrárpolitika (KAP) keretében jött létre, amely az EU agrár- és élelmiszeripari ágazatának irányítását és finanszírozását szabályozza. A közös agrárpolitika 1957-ben kezdődött az Európai Gazdasági Közösség (EGK) alapításával, és azóta számos reformon ment keresztül (WEB 1).

Az agrár támogatási rendszer célja az EU mezőgazdasági termelőinek támogatása a piaci árak és jövedelmek stabilitása érdekében, valamint az élelmiszerbiztonság és az élelmiszer-ellátás fenntartása érdekében. A támogatásokat különböző formákban nyújtják, például a termelői árak támogatásával, a mezőgazdasági termelési technológiák és módszerek fejlesztésével, valamint a vidéki területek fejlesztésével és diverzifikációjával (WEB 2).

A támogatási rendszer finanszírozását az Európai Unió (EU) költségvetése biztosítja. A rendszer kialakítása során az EU-n belül eltérő regionális és nemzeti agrárpolitikák léteznek, amelyek azonban a közös agrárpolitika által meghatározott alapelvekhez kell, hogy igazodjanak. Ez a fajta támogatási rendszer az EU agrár- és élelmiszeripari ágazatának fontos része, amely jelentősen hozzájárul az Unió gazdaságához és élelmiszerbiztonságához. Azonban fontos megemlíteni, hogy a rendszer az évek során komoly kritikát is kapott, és a közös agrárpolitika reformjai céljából folyamatosan felülvizsgálják és módosítják, mint ahogy az új 2021-2027-es támogatási ciklusnál is tették (WEB 2).

Az Európai Unió a tagállamait a KAP keretében éves szinten jelentős összeggel támogatja. Az EU agrárpolitikájának finanszírozása a költségvetés egyik legnagyobb tétele és az EU éves költségvetésének mintegy 40%-át teszi ki. Ezen támogatások összege azonban folyamatosan változott, valamint változik az évek során, és az egyes tagállamok között is jelentős eltérések lehetnek a támogatások mértékében és formájában. A már említett cél, hogy kiegyensúlyozza a mezőgazdasági termelők jövedelmi viszonyait az EU különböző területein és, hogy segítse az élelmiszerbiztonság és az élelmiszer-ellátás fenntartását a teljes EU területén. Az Európai Unió jelenlegi hétéves költségvetési időszakában (2021-2027) az agrárpolitikára a tervek szerint mintegy 386 milliárd eurót fordítanak majd, ami jelentős összeg, viszont fontos megjegyezni, hogy az előző költségvetési időszakhoz képest kissé csökkent a finanszírozás (WEB 2).

Magyarország a jelenlegi költségvetési időszakban (2021-2027) az agrárpolitikára mintegy 20,1 milliárd eurót kap. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) a magyar vidék mintegy 8,5 milliárd eurót kap, míg az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból (EMGA) a támogatások összege körülbelül 11,6 milliárd euró. Mint korábban már említettem, az egyes tagállamok különböző összegeket kaphatnak, amelyek függenek a mezőgazdasági termelés méretétől, a területi adottságoktól és más tényezőktől. Az Európai Unió célja az, hogy a támogatások igazságosan kerüljenek elosztásra a tagállamok között és, hogy a pénzek a fenntartható agrártermelés és a vidékfejlesztés előmozdítását szolgálják.

2023. január elsejével – 2 éves átmeneti időszak után – elindult az Európai Unió új Közös Agrár Politikai ciklusa, ami jelentős változásokat hozott az előző időszakhoz képest. A 7 éves időszak első kétéves átmeneti időszaka azért volt fontos, hogy a gazdák kellően tájékozottak legyenek az új rendszer szabályaival, valamint az új kondicionalitásokkal és megismerjék az új lehetőségekkel is.

Magyarországon a Közös Agrár Politika vidékfejlesztési célú támogatásait az előző időszakban a Vidékfejlesztési Program keretei között kaphatták meg az igénylők. A programnak több prioritása volt, amelyek a következők:

1. Az agrárium versenyképességének növelése: a program támogatja az agrárium modernizációját, a termelési hatékonyság javítását, az új technológiák és piacokhoz való alkalmazkodást.
2. A természeti erőforrások védelme és fenntartható használata: a program célja az erdő- és vízgazdálkodás, a talajvédelem és a biodiverzitás megőrzése és fejlesztése.
3. Vidéki közösségek fejlesztése és megújítása: a program támogatja az infrastruktúra-fejlesztést, a helyi közösségek életminőségének javítását, az oktatási és egészségügyi szolgáltatások fejlesztését.
4. A vidéki gazdaság diverzifikációja: a program célja az agráriumon kívüli tevékenységek támogatása, például a turizmus, az élelmiszer-feldolgozás, a környezetvédelmi szolgáltatások, a kulturális örökség megőrzése stb.
5. A helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése: a program támogatja a helyi élelmiszertermelők és kézművesek munkáját, valamint az őstermelői piacokat, a helyi gasztronómiai kultúrát és azok népszerűsítését.

6. Az élelmiszerbiztonság és -minőség javítása: a program támogatja az élelmiszerbiztonsági és minőségi szabványok betartását, valamint az élelmiszer-ellenőrzési rendszer erősítését (WEB 3).

Összességében kijelenthetjük, hogy ezen prioritásokon keresztül a Vidékfejlesztési Program célja a vidéki területek fejlesztése, a vidéki életminőség javítása, valamint a fenntartható fejlődés előmozdítása.

TDK- és diplomamunkám alapjául mindenképpen szerettem volna olyan témát választani, ami régóta érdekel, egyben aktuális kérdésekkel is foglalkozik. Úgy gondolom, hogy a manapság a vidék kérdése napról napra egyre inkább előtérbe kerül, és egyre inkább fontosabbá válik.

Szakmai érdeklődésemet több oldalról keltette fel a kiválasztott terület, a Győr-Moson-Sopron megyei, alig pár ezer fős Börcs. A vidéki élet és a vidék helyzete mindig is közel állt hozzám, az ország ezen részéhez pedig több személyes szállal is fűződöm, ami megalapozza az utóbbi időben a térséggel kapcsolatos szakmai érdeklődésemet.

A kiválasztott község már csak azért is közel áll hozzám, mert mind apai, mind anyai ágon kötődöm a térséghez, azon belül is különösen Börcs településéhez. Gyerekkorom nyarait rendszeresen töltöttem a faluban, ahol megismerkedhettem a mezőgazdaságban dolgozó helyi emberekkel is, valamint az évek múlásával volt szerencsém többé-kevésbé megfigyelni, hogy hogyan, és miben is változott, nem csak a mezőgazdaság szerepe, hanem a faluban élők helyzete is.

Másodsorban további személyes motiváció még, hogy betekintést nyerjek abba, hogy a fiatalon megismert helyi mezőgazdaság szerepe hogyan és miként is változott, továbbá, hogy ebből a faluban élők mit éreznek és tapasztalnak a változásokból.

Harmadsorban választ szeretnék kapni azon kérdéseimre is, hogyan is alakul jelenleg a vidék helyzete Magyarországon. Börcs lehetőségei, az elhelyezkedésére való tekintettel, alapvetően jobbakként, mint sok más falu ma hazánkban, viszont meg szeretném vizsgálni, hogy a kutatás folyamán begyűjtött adatok és információk alapján is elmondható-e ez.

Úgy gondolom, vidékfejlesztési agrármérnök hallgatóként lehetőség nyílt arra, hogy egy kutatás formájában utána járjak ezen kérdésnek, ami már fiatal korom óta érdekelt.

A fent említett kérdéseim megválaszolásához primer és szekunder kutatásokat használok. Szekunder kutatásom keretei közt már meglévő adatokkal dolgozom, többek közt segítségemre lesz az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs

Rendszerből (TeIR) kinyert több évre visszamenőleg kapott adatok. A primer kutatásom pedig két részből áll: elsőként egy 25 kérdésből álló online kérdőívet küldtem ki a település lakóinak, majd interjút készítettem a falu polgármesterével, valamint a főbb mezőgazdasági szakemberekkel.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A következő fejezet célja a témám elméleti megalapozása, a vonatkozó alapfogalmak bemutatása a hazai és nemzetközi szakirodalmi források segítségével. Úgy gondolom, hogy a téma alapos megértéséhez elengedhetetlen bemutatni a főbb fogalmakat. Először a területfejlesztés értelmezését, valamint céljait mutatom be, majd pedig a vidék fogalmát járom körbe, és azt, hogy mit is értünk vidékfejlesztés alatt. Továbbá bemutatásra kerül a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata, és a magyar mezőgazdaság fontosabb általános gazdasági adatai (pl. GDP, import, export). A szakirodalom utolsó részében pedig a településfejlesztés jellemzőivel, illetve a tervek és a tervezés alapjaival fogok foglalkozni.

2.1. Területfejlesztés

2.1.1. *A területfejlesztés céljai*

Magyarország, mikor csatlakozott 2004-ben az Európai Unióhoz, egyúttal csatlakozott az EU területfejlesztési rendszeréhez is, ami azzal jár, hogy alkalmazza az európai elveket és jogrendszereket, valamint hozzáfér az uniós forrásokhoz is. Ennek értelmében köteles is betartani, valamint alkalmazkodni az uniós előírásoknak. Magyarország területfejlesztési politikája egyensúlyt kíván teremteni az uniós elvárások és a nemzeti érdekek között (BEDE, 2007).

Magyarországon az Unió csatlakozásig nem határozták meg az egységes fogalmi rendszert a területfejlesztés kérdéskörére. Az Európai Unió csatlakozás sem egyszerűsítette, sőt, inkább tovább bonyolította a fogalom pontos meghatározását. A csatlakozásnak köszönhetően párhuzamosan használunk régi és új fogalmakat és kategóriákat (FARAGÓ, 1987).

A területfejlesztés alatt az országra, illetve az adott térségre kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelését és értékelését értjük. Ez meghatározza a rövid, közép, és hosszú távú átfogó fejlesztési célokat, lehatárolja a koncepciókat és intézkedéseket, valamint a fejlesztési programok segítségével megvalósítja (HURTON, 2010).

A területfejlesztés célja a fenntartható fejlődés biztosítása, a kívánatos gazdasági, települési és térszerkezetek kialakítása. Lehetőséget kell biztosítani az embereknek arra, hogy megőrizzék lakóhelyük értékét, és új értéket teremtsenek a helyi erőforrásokból. Megfelelő infrastruktúrával kell rendelkezniük, gazdaságuk, életkörülményeik emelkedjenek: jól érezzék magukat ott, ahol élnek és dolgoznak nap, mint nap. Az

identitástudat fenntartása a fenntartható helyi és közösségi fejlődés egyik kulcsa (BEDE, 2007).

Ennek érdekében nagyon fontos, hogy a helyi közösségeket bevonjuk az őket érintő fejlesztési programok, projektek kidolgozásába, valamint megvalósításba is. Fontos, hogy a helyi kezdeményezéseknek a regionális és nemzeti koncepciók szerves részét kell képezniük. Elengedhetetlen, hogy hátrányosabb helyzetű régiók / térségek gazdaságilag felzárkózzanak, valamint, hogy csökkentsük a területi egyenlőtlenségeket. A kiemelten hátrányos térségek az egyediségük és specializációjuk miatt konkrét, megalapozott fejlesztést igényelnek. A fenntartható fejlődés elképzelhetetlen a területfejlesztési szereplők együttműködése nélkül. A területfejlesztési politika feladata a horizontális és vertikális partnerségek létrejöttének elősegítése. Tartós eredményeket akkor lehet elérni, ha a fejlesztési forrásokat nem kizárólag külső támogatásból szerzik be, hanem az adott területen élő, vagyis a támogatott közösséget is élénken bevonják a fejlesztésekbe. A fejlesztés irányát az érintett közösségek, régiók sajátosságai határozzák meg (BEDE, 2007).

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 5. §-a a következőképpen definiálja a területfejlesztés fogalmát: az országra, valamint térségeire kiterjedő

- társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása,
- rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény rendelkezik a területfejlesztés és -rendezés céljáról, feladatairól, eszköz- és intézményrendszerének a kialakításáról, tekintettel az Európai Unió regionális politikájára, valamint az alapelveihez való csatlakozás követelményeire. A törvény megfogalmazta, hogy a területfejlesztés és területrendezés céljai közé tartozik a területi kiegyenlítés, a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti - az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló - jelentős különbségek mérséklése, és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, a társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében. A területfejlesztés és területrendezés egyik jelentős feladata tehát az elmaradott térségek

felzárkóztatásának és fejlődésének elősegítése. A területfejlesztés térségi pénzeszközeinek felosztása érdekében ezen törvény létrehozta a megyei területfejlesztési tanács intézményét és felruházta azokkal a jogosítványokkal, amelyek biztosítják a kormány, a helyi önkormányzatok, azok területfejlesztési társulásai és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseinek összehangolását (BEDE, 2007).

2.1.2. A központi állami szervek területfejlesztési feladatköre

A központi állami szervek területfejlesztési feladat- és hatásköreit elsősorban az éppen aktuális kormány felfogása a területfejlesztéshez kapcsolódóan határozza meg, vagyis, hogy milyen az állami szerepvállalás értelmezése. Gondolhatunk itt arra, hogy az adott kormány mennyire szeretné a feladatokat központosítani, mennyiben használ közvetlen kormányzati beavatkozásokat a területi fejlődésbe, avagy esetleg éppen ellenkezőleg, csupán a többi szereplő (önkormányzatok, vállalkozások, civil szféra) tevékenységét segítő szerepet szán a központi állami szerveknek.

Az Országgyűlés

Az Országgyűlés feladatai közé tartozik a területfejlesztés eszköz és intézményrendszerének átfogó szabályozása is, ami tulajdonképpen annyit jelent, hogy megalkotja a területfejlesztési törvényt. Az Országgyűlés hozza meg a területfejlesztési támogatások és a decentralizáció elveit, valamint, hogy mi a kedvezményezett térségek kategorizálásának feltételrendszere. Ezt a döntést általában országgyűlési határozatként teszik közzé. Ebben az országgyűlési határozatban definiált elveket az aktuális Kormánynek kötelessége követnie a konkrét jogszabályok kibocsátásakor. Továbbá feladata még az Országgyűlésnek, hogy meghatározza, hogy mely régiók számítanak kiemelt régióknak. A konkrét keretösszegekről és az egyes pénzügyi kedvezményekről az éves költségvetési törvénnyel dönt a Parlament továbbá szintén az Országgyűlésnek áll jogában a Kormányt beszámoltatásra utasítani a döntéseinek végrehajtásáról (SZIGETI, 2006).

A Kormány

A területfejlesztési politika legfőbb koordinátora a Kormány. A területfejlesztési törvény egyértelműen definiálja, hogy hogyan biztosítsa regionális (területfejlesztési) politika érvényesülését. További feladata előkészíteni, valamint, hogy az Országgyűlés elé benyújtsa az ezzel kapcsolatos törvények és országgyűlési határozatok tervezeteit, ezen kívül

pedig az általános feladata, hogy összehangolja a különböző területfejlesztési célokat szolgáló állami pénzeszközöket. Rendeletben határozzák meg a támogatások arányát, valamint az igénybe vehető kedvezmények felhasználási szabályait. A Kormány köteles beszámolni négyéves ciklusok végén az ország területi folyamatainak éppen aktuális állapotáról és a területfejlesztési politika érvényesítésének hatásairól (SZIGETI, 2006).

A miniszterek

A területfejlesztésért felelős miniszter feladatai közé tartozik (a törvény alapján), hogy készítse elő a fejlesztési döntéseket, valamint, hogy hajtsa is végre azokat. Konkrét feladatainak egy része javaslatételre, területfejlesztési koncepciók és programok kidolgozására – természetesen azokban való közreműködés - és szervezési feladatokra vonatkozik. A Miniszter további feladata, hogy kidolgozza az országos területfejlesztési koncepciót, összehangolja az országos és a térségi területfejlesztési koncepciókat és programokat (SZIGETI, 2006).

2.2. Vidék, vidékfejlesztés, agrárium

A „vidék” fogalmának számos meghatározása létezik attól függően, hogy földrajzilag, társadalmilag, gazdaságilag vagy kulturálisan nézzük, és így a különböző meghatározások eltérő földrajzi hatókörhöz vezetnek. Az urbanizáció folyamatában a vidéket is magában foglaló térben és időben folyamatosan változik, ami szintén megnehezíti a mindenki által elfogadott vidékfogalom kialakítását. Magyarul a „vidék” egyrészt bizonyos földrajzi szempontok szerint homogén területre, másrészt a fővároson kívüli tájakra, területekre utal, és jellemezhető a nemzetközi szakirodalomban előforduló „falu” szóval is. A népsűrűségi index fontos szerepet játszik a vidéki térségek meghatározásában. A vidéki népesség felső határát az EU-ban 100 fő/km², az OECD-ben 150 fő/km², Magyarországon pedig 120 fő/km² határozták meg, tehát ezek alapján a falusias térségeket lefedő vidék fogalomba már nem fér bele minden falu, ugyanakkor a kisvárosok helyet kaphatnak benne (CSATÁRI, 1996).

Kulturálisan a vidék a modern központoktól távol eső területeket is jelenti. Függetlenül attól, hogy a vidék fogalmának alapdefinícióját milyen szempontból vizsgáljuk, szükség van a releváns földrajzi egységre és a földrajzi egység jellemzőit leíró releváns információkra. A vidék fogalma a centrum-periféria szemszögéből is kifejezhető, a vidéki térségek a gazdasági fejlődés központjától távol eső, a növekedési centrumtól és a tengelytől

eltérő peremterületek. Ennek értelmezése szerint minden centrumnak meg van a saját vidéke. Tehát, tulajdonképpen a vidék a városok alá vannak rendelve, vagyis kijelenthetjük, hogy igazából minden városnak van vidéke – sok esetben ide már kis városokat is érthetünk – és természetesen ez fordítva is igaz, vagyis minden vidéknek van egy központi városa (CLOKE, 1985).

A vidék fogalmának pontos meghatározásával kapcsolatos nehézségek elsőként az Amerikai Egyesült Államokban vetődtek fel. Az Egyesült Államok Népszámlálási Hivatala az 1910-es népszámláláskor minden olyan régiót vidéknek vett, ahol a népesség kevesebb volt, mint 2500 továbbá ahol a beépítetlen tájak határozták meg a földhasználatot. Tulajdonképpen az államok nagy részében máig nem változott ez a határérték csupán megjelent egy új kritérium, a 999 fő/négyzetmérföld alatti népsűrűségi mutató is. Fontos megemlíteni, hogy az Egyesült Államokban már az 1940-es években vidékfejlesztési típusú támogatási rendszereket dolgoztak ki, valamint, hogy 1972-ben megalkották az első vidékfejlesztési törvényt (Rural Development Act of 1972). Ezt követően 1980-ban egy újabb rendeletet hoztak létre (Rural Development Policy Act of 1980), amely megszab egy fajta vidékfejlesztésstratégia elkészítését. Sajnálatos módon ezen törvények megalkotása ellenére a kitűzött célok csak részben teljesültek, mivel a különböző állami szabályozásoknak köszönhetően nem tudták meghatározni az egységes vidéki kategóriákat, és így a konkrét támogatási rendszer sem működött (fontos megjegyezni, hogy ez máig egy igen komoly probléma az Egyesült Államokban) (CROMARTIE – BUCHOLTZ, 2008).

Több szaktekintély szerint is, a vidéki kategóriákat nem lehet egyértelműen meghatározni úgy, hogy az minden térségre igaz legyen, így tulajdonképpen nem ismerünk pontos definíciót a vidékre (ld. NEWBY, 1980 ÉS 1985). Az évtizedek során a sok vita és nézeteltérés ellenére többen mégis megpróbálták pontosan meghatározni és lehatárolni a fogalomkört. Mérföldkőnek számít Cloke munkája, aki a Journal of Rural Studies első számában egy akkor újszerűnek számító megközelítés alapján fogalmazta meg a vidék jellemzőit. Cloke szerint általánosságban jellemző a vidékre a mezőgazdasági, erdészeti gazdálkodási forma, a kihasználatlan földterületek nagy aránya és azon községek, amelyek szorosabb kapcsolatban állnak a tájjal, valamint a lakosság identitása és habitusa, nevezetesen a természeti környezetet tisztelő, ahhoz alkalmazkodó magatartásmód. Ugyanakkor Cloke is beismerte, hogy ő általa meghatározott definíció sem igaz minden vidéki térségre, és létezhetnek más-más meghatározások is (CLOKE, 1985).

Léteznek ennél egyszerűbbnek mondható megfogalmazások is, melyeket szintén sokan elfogadtak, mint vidék fogalom. Ilyen volt például az úgy nevezett „negatív megfogalmazás”, ami szerint minden vidék, ami nem város (ld. QUENDLER, 1986). Ilyen felfogás alapján a vidék az a téregység, amely még „nem esett áldozatául az városiasodás dühének”, valamint „*ahol még van tér és van levegő*” (KOVÁCS – FARKAS – PERGER, 2015)

Egy másik meghatározás szerint magát a vidéket egy sajátos életforma jellemzi, míg a másik csoport fejlesztéspolitikai oldalról közelíti meg a definíciót és vidéknek minősítenek minden olyan területet mely kevésbé lakott és a periférián helyezkedik el. Szerencsére az idő múlásával fogalomkör pontos meghatározásának igényét nem engedte el, sőt a téma szakértői ma már csak egy, mint folyamatosan változó, dinamikus rendszerként értelmezik (WYTRZENS, 1994).

Az 1990-es évektől kezdődően egyre inkább előtérbe kerültek a fejlesztéspolitikai szempontú felvetések is. Ezen felvetéseknek köszönhetően elkerülhetetlen volt egy mindenki számára elfogadható vidék definíció meghatározása is. A növekvő támogatások, valamint azok hatékony felhasználáshoz indokoltá vált egy szélesebb körben alkalmazható vidék lehatárolás megalkotása. 1996-ban az Európai Tanács elfogadta az úgynevezett Vidéki területek európai alapokmányát (CHARTA, 1996), ami mind tudományos mind pedig a szakpolitikai igényeket szem előtt tartott. A szabályzat alapján a vidék azon egység, ahol a mezőgazdaság, az erdészet, a halászat, valamint a rekreáció és a természetvédelem kardinális szerepet játszik az ott élők életében. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development OECD) (1994) meghatározás alapján vidéki jellegű az a település, ahol a népsűrűség 150fő/km²-nél alacsonyabb, és alapvetően vidéki az a térség, ahol a lakosság több mint 50%-a vidéki közösségekben él. Természetesen részletesebb a szabályozás, de a területi kategorizálás ellenére is több bírálat érte az OECD módszerét (ld. pl. DAX 1996; HORLINGS – MARSDEN 2014; VERBURG ET AL. 2010).

Ebben az időben váltak ismerté azon nézetek is melyek a területfejlesztés és az elmaradottság alapján határozzák meg a vidék fogalmát. Németországban 1994-ben közrebocsátottak egy fejlesztési programot (Regionales Raumordnungs-programm Mittleres Mecklenburg) amely szerint alacsony népsűrűség, periferikus fekvés, szerény munkahelykínálat, átlag alatti infrastrukturális ellátottság jellemzi a vidéki térségeket. Figyelemre méltó, hogy ez időbe a fogalom tisztázásakor egyre több meghatározás említi az alacsony népsűrűséget, az elvándorlást, a gyenge gazdasági potenciált, a szétszórt települési

struktúrát, a fejletlen infrastruktúrát, a kedvezőtlen foglalkoztatási helyzetet (OBENAU – ZERT, 1998).

A vidék pontos megfogalmazásával valamivel később kezdtek elfoglalkozni hazánkban, mint Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban. Habár bizonyos tudományágak, mint például a vidék szociológia és az agrárföldrajz érintette ezen témáknak bizonyos pontjait, viszont a ma ismert vidékfejlesztés és az ehhez kapcsolódó vidéktudományok csak a rendszerváltás utáni években terjedt el. A tényleges kutatások 1995 körül kezdődtek, mivel ekkortájt kezdett el élénkebben foglalkozni a politika is a témával. Ennek köszönhetően mielőbb szükségessé vált a megfelelő jogszabály megalkotása, így ennek eredményeként megszületett a Területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény és az Országos Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Program (1997) (KIS, 2011).

A fentebb hivatkozott törvény már többször említi a „vidéki térség” fogalmát, viszont meg nem határozta azt ellenben a „vidékfejlesztési térség” kifejezéssel. A törvény alapján vidékfejlesztési térség az a terület, ahol jelentős a mezőgazdaságban foglalkoztatottak, illetve a mezőgazdasággal foglalkozók aránya a községek és kisvárosok foglalkozási szerkezetében. Közben a már említett nemzetközi OECD javaslatok alapján hazánkban is megkezdtek a vidéki térségek lehatárolását. Ez kezdetben csak kistérségi szinten történt, az alapján, hogy az adott térség jellege inkább vidéki vagy inkább városias jellegű. Vidéki településnek számított azon település, ahol a népsűrűség kevesebb, mint 150 fő/km², míg városi jellegű az, ahol a népsűrűség az említett számnál magasabb. Az OECD-nek készített jelentés alapján a kilencvenes években hazánk területének 97,7%-a vidéki jellegű, a népesség 75,4%-a pedig vidéki kistérségekben élt. Ekkor még csak a 138 kistérségből csupán egy volt városi, 94 alapvetően vidéki, 43 pedig jellemzően vidéki besorolást kapott. Több mint 50 kistérségben egyetlen település sem volt, melynek népsűrűsége elérte volna a 150 fő/km²-t (FEHÉR – DORGAI, 1998).

A törvény megjelenésével a szakmai viták továbbra sem maradtak abba, viszont volt egy elengedhetetlen konklúziója miszerint a vidék meghatározásakor nem hagyható ki a hármas funkció, vagyis a gazdasági, társadalmi, ökológiai-környezeti hatások kihangsúlyozása. Ezt követően hazánkban is elterjedt azon szemlélet miszerint a vidékfogalma a centrum és periféria viszonyrendszerében értelmezhető. Ezen értelmezés alapján jellemző a vidéki területekre az életminőség-beli elmaradottság és az önmeghatározó képesség hiánya (ld. GLATZ, 2005; SARUDI, 2003).

A vidékfejlesztés egyik elsődleges célkitűzése a diverzifikáció megtartása és erősítése, amelynek köszönhetően a térségi hátrányok is mérsékelhetők. Az ilyenfajta diverzív gazdaságfejlesztés egyszerre irányul a vidéken élő családok és a vidéki település (térség) gazdaságának sokszínűbbé tételére. Viszont ennek a megvalósítása képtelenség a lokalitás erőforráskészletének hasznosítása nélkül (KULCSÁR 2006). Így végső soron a vidékfejlesztés kapcsán újra az endogén erőforrások fontosságáig jutunk el.

Mint ahogyan már említettem, a vidékfejlesztés célrendszere sokrétű, több tényezőt is figyelembe vesz, az alábbiak szerint oszlik meg:

- a vidéki térségek versenyképességének javítása és a gazdasági fejlődés maximalizálása,
- megfelelő életszínvonal megteremtése a vidéki területeken élők számára,
- a családi jövedelmek növelése,
- a vidéki elvándorlás és a városokba való kiáramlás csökkentése,
- a természeti környezet fejlesztése, védelme, a kulturális környezet védelme,
- a foglalkoztatási lehetőségek bővítése és ezeknek a problémáknak a helyi szintű kezelése,
- a vidéken élők szociális körülményeinek javítása.

A vidékpolitika fő célja a vidéki közösségek gazdasági és társadalmi életképességének növelése. Legfontosabb feladata a környező sérülékeny területek fejlesztése, a helyi lakosok fejlődési képességének és hajlandóságának javítása (MAÁ CZ, 2001).

2.2.1. A mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata

Ebben a fejezetekben szeretnék foglalkozni a mezőgazdaság és vidékfejlesztés közötti kapcsolattal, valamint bemutatni a magyar mezőgazdaság általános – gazdasági – jellemzőit.

Hazánkban a mezőgazdaság, valamint az erdőgazdálkodás a nemzetgazdaság egyik húzó ágazata volt, ami sajnálatos módon Trianon, valamint a rendszerváltás után megváltozott (ez leginkább az erdőgazdálkodásra igaz). Az 1960-as években a hazai mezőgazdaságot gyors ütemű fejlődés jellemezte, ekkor robbantak be igazán a műtrágyák, növényvédő szerek, valamint a gépek és kezdődött a nagy táblás gazdálkodás korszaka (KÖSZEGI, 2016).

Magyarországon az átalakulást követő néhány évben növekvő, helyenként rendkívüli akár visszafordíthatatlan területi különbségek jöttek létre. Ezek a differenciák jellemzően mozaikszerűen jöttek létre. Már a korábbi időszakok tervei is - pl. Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia Terv - is foglalkozott a témával, vagyis, hogy a vidéki területek a mezőgazdaságot érintő változások mellett, további jelentős hátrányokat mutatnak az országos átlaghoz, valamint a városi területekhez képest. Demográfiai viszonyaik előnytelenek, a természetes szaporodás rendkívüli módon negatív tendenciát mutat és a népesség korstruktúrája is elöregedő. Ez többnyire az elvándorlásnak köszönhető, illetve a lakosság öregedő szerkezete és végzettségi struktúrája sem járul hozzá a gazdasági folyamatokhoz való alkalmazkodáshoz (RITTER, 2008).

A mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata sajnos máig vitákkal terhelt, mivel mind a két fogalom igen összetett. Az Európai Unió állásfoglalása alapján, a mezőgazdaság fejlesztését a vidékfejlesztés alá kell rendeli, miszerint a vidékfejlesztési politika adhat eredményes támogatást a mezőgazdasági szektor számára, ami viszont fordítva nem feltétlenül mondható el. Viszont azt is látni kell, hogy a vidékfejlesztés számára a mezőgazdaság a legtöbb esetben a legfontosabb aktivitási terület, de ez függhet az adott terület adottságaitól, sajátosságaitól, az ott élő emberek gazdasági, társadalmi, kulturális helyzetétől is (KÖSZEGI, 2016).

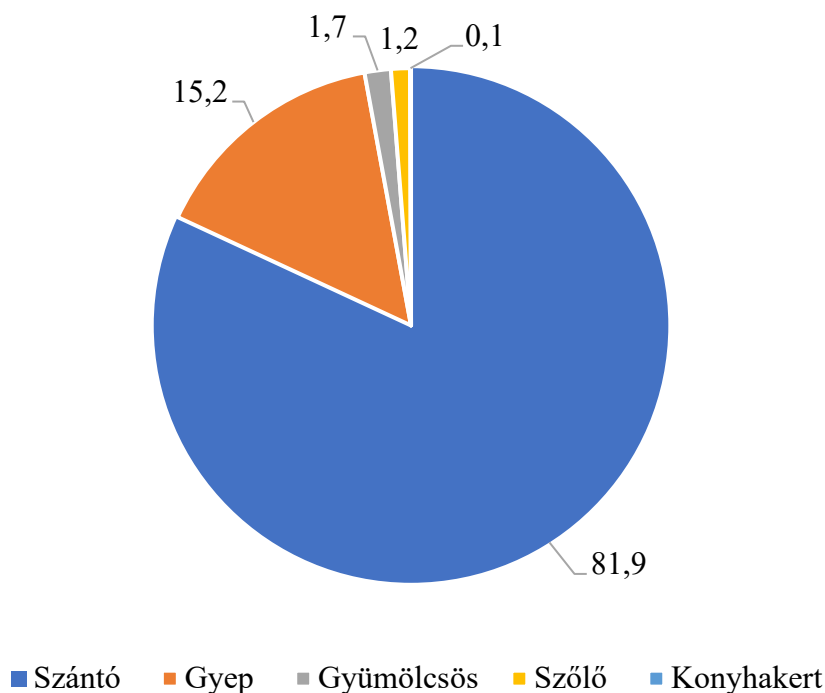
Összességében elfogadom azt a kijelentést, hogy a vidékfejlesztés többet jelent, mint a mezőgazdaság fejlesztése, viszont az agrártudományok ismerete sok esetben alkalmazható a vidékfejlesztés során is (KULCSÁR, 2017).

2.2.2. A magyar mezőgazdaság általános gazdasági jellemzői napjainkban

Hazánkban a termőföld mindig is fontos szerepet töltött be, mivel ez adja a mezőgazdasági termelés alapját (BÍRÓ, 2010). Tulajdonképpen az 1800-as évek második feléig Magyarországon egyedüli termelési ágának számított. A második világháború kirobbanásáig a népesség 55%-a élt mezőgazdaságból, ami magas számnak számított abban az időben és csupán csak szegényebb országoknál volt megfigyelhető ilyen arány. 1950-től kezdődően viszont átalakult az ország és a mezőgazdaság mellett egyre inkább fontos szerepet töltött be az ipar is (BERNÁTH – ENYEDI, 1961). A napjainkban megfigyelhető művelési ág megoszlás egy sokáig tartó folyamatnak az eredője, melyben jelentős szerepet játszott a művelés, a társadalmi és gazdasági fejlődés, valamint a birtokpolitikai és agrárpolitikai célkitűzések.

Hazánk 9,3 millió hektár összterületéből 78%-a termőterület, mely közel 7,3 millió hektárt jelent (2019-es adatok alapján), ennek ellenére ma már csupán 5,3 millió hektár van mezőgazdasági művelésbe vonva (KSH, 2022).

Az ország mezőgazdasági területe csökkentő tendenciát mutat már az 1960-as évek óta, ami sajnos a városiasodás egyik velejárója mivel előtérbe kerül a nem mezőgazdasági célú földhasználat. Ez annyit jelent, hogy a települések és az avval járó infrastruktúra fejlesztéseknek (pl.: útépitések) köszönhetően csökken a termőterület. Pozitívumként említhető, hogy ez a csökkenés a 2010-es évek óta megállni látszik, és azóta csupán minimális csökkenés tapasztalható. A mezőgazdasági művelési ágak közül (szántóterület, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyepek, erdő, nádas, halastó, művelésből kivett) a legnagyobb részarányt a szántó adja, mely jelenleg a termőterület 81,9%-át jelenti (1.ábra).

1. ábra: A mezőgazdasági terület művelési ágankénti megoszlása Magyarországon, 2022 (%)

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Nemzetközi szinten is kiemelkedő ez az arány, mivel az Európai Unió tagállamai közül csupán csak Dániában, Írországban és Hollandiában magasabb a mezőgazdasági területek aránya, mint hazánkban (KSH - WEB 7).

A legfrissebb adatok alapján, a 2022-es év negyedik negyedében 198,6 ezren dolgoztak a mezőgazdasági szektorban hazánkban, ami több mint 6000 dolgozóval jelent kevesebbet, mint 2021 évvégén. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Foglalkoztatottsági jelentése alapján 2020-as negyedik negyedéhez viszonyítva pedig 14 ezer fővel kevesebb, tehát ebből arra következtethetünk, hogy a mezőgazdasági munkaerő egy csökkenő tendenciát mutat (KSH - WEB 8).

Amennyiben az összes nemzetgazdasági ágat vesszük figyelembe a 2021 januárjában a 15-74 éves osztályban az átlagos havi létszám 4 millió 644 ezer fő volt, míg egy évvel később, 2022 januárjában ez a szám 4 millió 676 ezer főt tett ki, ami 75 ezerrel több. Tehát ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy amíg a nemzetgazdaságban nőtt a foglalkoztatottság, addig a mezőgazdasági szektorban csökkent (KSH - WEB 8).

A mezőgazdaság bruttó hazai termékben (gross domestic product, GDP) betöltött szerepe a 2021-es esztendőben 3378 milliárd forintot volt, ami egy 15 százalékos növekedést jelent a 2020-as évhez képest. Ezek alapján a magyar nemzetgazdaság teljes GDP-ből 3,9%-al részesedett, 2020-ban pedig 4,1%-al (KSH - WEB 9).

2021-ben a magyar GDP 7,1 százalékkal növekedett, amihez a szolgáltatások 3,6, az ipar 1,9, az építőipar 0,7 százalékponttal járult hozzá, míg a mezőgazdaság 0,1 százalékponttal gyengítette a növekedést, mivel a teljes bruttó értéke 3,0 százalékkal csökkent. Az Európai Unió mezőgazdasági GDP-je az előző évhez 7,1 százalékkal növekedett, 444 milliárd euró volt (KSH - WEB 9).

2022-es évben a mezőgazdaság teljes kibocsátása majd elérte a 4 ezer milliárd forintot, amely 15 százalékos növekedést jelent a 2021-es évhez képest. A növekedés főként annak volt betudható, hogy az árak több mint 40 százalékkal emelkedtek. Az áremelkedés pedig többnyire az aszályos csapadékszegény időjárás miatt történt, aminek köszönhetően a haszonnövények terméshozama jelentősen lecsökkent (KSH - WEB 9).

A 2021-es adatok alapján kifejezetten jól teljesített abban az évben az agrár-külkereskedelem, az export és az import is növekedett. Az élelmiszeripari, valamint a mezőgazdasági termékek export növekedése némiképp az import növekedése alatt maradt, de még így is együttesen 10 százalék fölötti volt a növekedés. Ha külön-külön vizsgáljuk az exportot és importot, akkor azt tapasztaljuk, hogy export értéke 10,7 az importé pedig 10,9 százalékkal bővült 2021-ben, ezek következtében az egyenleg növekedése 10,3 százalékos volt. Az export értéke euróban 10,644 milliárd volt, míg az importé valamivel kevesebb,

7,08 milliárd eurót tett ki. Ez 332 millió eurós növekedést jelent a 2020-as évhez képest (WEB 10).

Az agrárexport a nemzetgazdaságban 0,3 százalékponttal csökkent, így 2021-ben 8,9 százalék volt, míg az agrárimport a 2020-as évben 6,4 százalék volt, 2021-ben valamivel szintén kevesebb, csupán 6 százalék (WEB 10).

2.3. Településfejlesztés

Mivel dolgozatom témája egy konkrét település fejlesztése, ebben a fejezetben a településfejlesztés fogalmát és jellemzőit szeretném röviden bemutatni, valamint hogy milyen terveket szükséges elkészíteni egy-egy fejlesztés kapcsán. A településfejlesztés az előbb említett két fogalomtól (terület és vidékfejlesztés) azért tér el, mivel ez a legalacsonyabb területi fejlesztési szint. A településfejlesztés fontos szerepet játszik egy kis település életében, mivel segít a közösségi élet javításában, valamint biztosítja a fenttartható fejlődést.

2.3.1. A településfejlesztés fogalma és jellemzői

A fejlettebb országokban a településfejlesztés már régebb óta egy ismert fogalomnak mondható, ami egy tudatos beavatkozásnak számít, valamint pozitív irányultságúnak kell lennie. A fő cél a fejlődés, de legalább az adott település életminőségének megtartása és javítása. Tehát a településfejlesztés fogalmát úgy tudjuk pontosabban meghatározni, mint egy egzakt településre olyan komplex (jogi, gazdasági, műszaki, környezetalakító) és sok résztvevős folyamat, ami illeszkedik ugyan azon településen levő fejlesztési tevékenységekhez, valamint a végső cél a település fejlődésének elérése. Ahhoz, hogy valóban sikeresen fejlesszünk egy települést, feltétlenül hosszútávú szemlélettel kell rendelkezünk. Az esetek nagyrésztében az Önkormányzat fontos és kiemelkedő szereplője lehet egy fejlesztésnek így érdemes bevonni, mint koordinációs szereplő (BEDE, 2007).

Azonban fontos azt is megemlíteni, hogy csupán a településfejlesztés nem tud minden akadályra megoldást nyújtani. Lehetnek olyan esetek, amikor nagyobb, térségi (értsd megyei, regionális) keretekben zajló folyamatok fejlesztése szükséges, ilyen esetekben már a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény rendelkezik. Valamint amikor pedig főként falusi vagy vidéki fejlesztésről van szó, abban az esetben pedig a vidékfejlesztés és az arról szóló törvény diktál (BEDE, 2007).

Viszont a kettő közül egyértelműen a területfejlesztés áll közelebbi kapcsolatban a településfejlesztéssel, ugyanis tulajdonképpen nem létezik területfejlesztéstől független településfejlesztés, mint ahogy ennek a fordítottja is képtelenség. Elengedhetetlen, hogy a két fejlesztési kategória összhangban legyen egymással (TINER, 2013).

2.3.2. A településfejlesztési tervek és tervezés alapjai

A fejlesztések kivitelezésének rendkívül változatos eszközei, valamint résztvevői lehetnek. Ilyen résztvevők lehetnek az önkormányzatnak anyagi háttérrel nyújtó pénzügyi szervek, vagy akár a pályázati és projektmenedzselő cégek.

A településfejlesztési döntések hosszútávra akár a következő évtizedekre is kihathatnak, ezért elengedhetetlen a szakmailag megalapozott tervezés az eredményes településfejlesztéshez. Általánosságban ezen fejlesztések a hosszabb időtávtól a rövidebb felé haladva zajlanak, úgy, hogy előbb meghatározzuk az absztrakt célokat majd ezekből definiáljuk a későbbiekben a konkrét akciókat és terveket. Ez csupán annyit jelent, hogy a településfejlesztés nem építhető fel kizárólag egyetlen tervre (TINER, 2013).

A település fejlesztésének legfontosabb tervei, főbb tartalmi elemek

A település fejlesztési célkitűzéseit több tervben határozza meg a politika, amelyek különböző időtávra szólnak, valamint más-más részletezettséggel készítenek. Ezek alapján beszélhetünk a hatályos szabályozás alapján:

- a) hosszú távra - 10 évnél hosszabb időtartamra - készülő településfejlesztési koncepcióról (TFK),
- b) középtávú, azaz 4-10 évre szóló úgynevezett integrált településfejlesztési stratégiáról (röviden ITS);
- c) valamint az ezek pénzügyi oldalát megjelenítő gazdasági programról (továbbiakban GP),
- d) és éves szinten készítendő önkormányzati költségvetésről.

Ezekon kívül természetesen a település készíthet eltérő terveket is, viszont általánosságban a fent felsoroltak a jellemzőek (BARTA, 2014).

A településfejlesztési koncepció (TFK) a település környezeti, társadalmi, gazdasági adottságaira alapozó, a település egészére készített, a változások irányait és a fejlesztési célokat hosszútávra meghatározó dokumentum. A terv lényege tulajdonképpen egy pozitív

jövőkép ismertetése, ami a politikától független tehát nem csak a következő 4-5 évre szól, hanem ennél sokkal hosszabb távra is, akár 10-20 évre előre láthatóan is bemutatja az elérendő célokat és fejlesztéseket. A koncepciót mindig a település képviselő testülete állítja össze. A TFK-t az integrált területfejlesztési stratégia (ITS) taglalja részletesebben, ami egy a koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását szolgáló középtávú fejlesztési program. Tehát a területfejlesztési stratégia részletesebben definiálja a koncepcióban említett célok eléréséhez szükséges fejlesztéseket. Az említett stratégiai tervekről lehetőleg évente beszámolót készít a testület, valamint 4 évente pedig áttekinti, és amennyiben szükséges úgy pontosítja, avagy helyesbíti a tervezetet (bizonyos esetekben újat készít) (BARTA, 2014).

A szabályozó jogszabályban megtalálhatóak azon elemek melyeket érdemes felhasználni a tervek elkészítése során, tehát tulajdonképpen egy ez téma vezetőként is szolgálhat. Ezen elemek használata nem kötelező csupán csak javasolt, már csak azért is, hogy a település ITS-e, valamint TFK-ja véletlenül se legyen teljesen eltérő. Természetesen az adott település mérete, elhelyezkedése, sajátosságai meghatározhatják a terveket, de a jogszabályban említett elemeket ez esetben is javasolt használni.

A következőkben azon elemeket részletezem, melyekre javasolt kitérni a fejlesztési koncepciókban:

- egy jövőkép felvázolása, mik a víziók,
- elérendő célok,
- a település főbb adatai (lakosságszám, korösszetétel, környezeti és infrastrukturális adottságok).

Az ITS tartalma sokkal részletesebben fejti ki a fejlesztéseket, mivel ez középtávú célokat is megjelenít. Viszont mind a két terv elkészítésénél elvárás, hogy azok egymással össze legyenek hangolva, mivel ilyen esetben könnyebben el tudják érni a bennük meghatározott célokat (BARTA, 2014).

A főbb fogalmak és elméletek után rátérek a konkrét kutatásomra, melynek alapvető témája egy konkrét település fejlesztése, valamint ezen belül az agrár- és vidékfejlesztési beavatkozások hasznosságának, további szerepének vizsgálata.

3. SAJÁT KUTATÁS

3.1. Anyag és módszertan

Dolgozatom célja, hogy bebizonyítsam, a hazai, valamint az Európai Unió agrártámogatások, melyekkel a vidéki térségeket, valamint a mezőgazdasági szektort szeretnék fejleszteni, valóban a megfelelő helyen és módon hasznosulnak. Mindezt egy választott település példáján keresztül szemléltetem. Ahhoz, hogy a kérdéskört teljeskörűen megvitassuk, elsőként fontos, hogy megismerkedjünk a konkrét településsel, Börccsel.

Ahhoz, hogy kérdéseimre megfelelő és reprezentatív választ kapjak, valamint, hogy ezekből megfelelő következtetéseket tudjak levonni a dolgozatomban, egy szekunder majd egy primer kutatást is elvégeztem. A szekunder kutatásnál többnyire korábbi irodalmakból kigyűjtött adatokra, valamint az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatbázisából szerzett adatokra támaszkodtam. Ezeknek köszönhetően eredményesen megvizsgálhattam, hogy az elmúlt években hogyan változott a társadalom, valamint a főbb gazdasági mutatók a vizsgált helyszínen.

A primer kutatásban interjúkat készítettem a faluban élő, mezőgazdaságban dolgozó jelentősebb gazdákkal, valamint felkerestem a polgármestert is. A gazdálkodóknak ugyanazon kérdéseket tettem fel (a gazdálkodói interjút ld. részletesen az 1. mellékletben), míg a falu polgármesterének külön interjú-kérdésekkel készültem (részletesen ld. 2. melléklet).

Az interjúkat személyesen készítettem el mind a polgármesterrel, mind pedig a falu mezőgazdászaival. A faluban három nagyobb termelő gazdálkodik, viszont sajnos csak kettővel, Rácz Róberttel és Bányai Vandával tudtam interjút készíteni, mivel a harmadik gazda nem válaszolt a többszöri megkeresésemre.

Az interjún kívül egy kérdőívet is készítettem, amit online formában töltött ki a faluban élő lakosság. A 25 kérdésből álló kérdőívben (részletesen ld. 3. melléklet) kitértem a főbb demográfiai kérdésekre, valamint a mezőgazdasággal, a településsel és a fejlesztésekkel kapcsolatos kérdéskörökre. A kérdőívet 2023 április első hetében küldtem el a település Önkormányzatának, akik megosztották a település internetes honlapján, valamint a Facebook oldalukon is. Ennek köszönhetően a kérdőívet a 350 háztartásból 90 kitöltötte, ami miatt már elfogadhatóak a kérdőív és a minta eredményei.

Elsőként a szekunder kutatás eredményeit mutatom majd be. Ez egy olyan információgyűjtő módszer, amely során már korábban összegyűjtött adatokat használnak fel, amelyeket még más probléma megoldására gyűjtöttek össze. A szekunder kutatás főként az adatok előkészítésére, a kutatási probléma pontosítására, hipotézisek felállítására és a kutatási terv kialakítására használható. Ezen adatok használatának legnagyobb előnye, hogy az adatgyűjtés gyorsan és olcsón történhet. Bár a szekunder adatok hozzájárulnak a kutatási probléma megoldásához, lehetnek hátrányai is, mivel ezek az adatok nem mindig relevánsak a kutatási probléma szempontjából, mert más eredeti célból gyűjtötték azokat. Az információk részlegesek, szubjektívek, részleghajlók lehetnek, amit nem biztos, hogy meg tudunk ítélni. Az adatokhoz nem biztos, hogy találunk megbízható forrást, és a hozzáférhetőségi szempontokra is figyelniük kell. A szekunder kutatások során a kutatóknak számos online vagy offline forrás áll rendelkezésükre, mint például az internet, könyvtárak, statisztikai adatbázisok, szakértői vélemények és piaci jelentések. A szakembereknek a kutatás során az adatokat kritikusán kell értékelniük, és meg kell határozniuk azok relevanciáját a kutatási problémájuk szempontjából. Végezetül rendkívül fontos, hogy a kutatás során kapott adatokat össze kell hasonlítani és ellenőrizni kell annak érdekében, hogy megbízható adatokat használjanak a kutatás során (WEB 11).

A szekunder kutatás után ismertetem a primer kutatás eredményeit. A primer kutatás egy olyan adatgyűjtő eljárás, amikor célzottan gyűjtjük be az információt egy konkrét kérdéskör érdekében. A primer kutatás a szekunder kutatásra, azaz a szakirodalom feldolgozására támaszkodik, de olyan új gondolatokat fogalmaz meg, amelyeket érdemes vizsgálni. A primer kutatás eszközei közé tartozik az interjú, amely lehet személyes vagy telefonos, és lehetővé teszi a kutatók számára, hogy közvetlen visszajelzéseket kapjanak a megkérdezettektől. Az online kérdőívek is népszerű módszerek a vidékfejlesztők körében (WEB 12).

Összefoglalva, mindkét módszer az információgyűjtésre irányul, de eltérő módon történik az adatgyűjtés és az adatok felhasználása.

A szekunder kutatás során már meglévő adatokat használnak fel, míg a primer kutatás során új adatokat gyűjtenek célzottan egy probléma megoldása érdekében. A szekunder kutatás viszonylag alacsony költségekkel jár, míg a primer kutatás időigényes és költséges folyamat, amely magában foglalja a kutatási terv kialakításától kezdve a terepmunkán át az elemzésig és prezentálásig minden lépést (WEB 11). A szakirodalom feldolgozása szekunder kutatásnak minősül, míg a primer kutatás során új gondolatokat fogalmazunk meg,

amelyeket érdemesnek tartunk vizsgálni. Összességében az adatok célzott felhasználásának szempontjából a primer kutatás és a szekunder kutatás közötti különbség az, hogy a primer kutatás során új adatokat gyűjtenek problémák megoldására, míg a szekunder kutatás során már létező adatokat használnak fel (WEB 12).

A dolgozatomban a szakirodalom, a korábbi vizsgálatok, a korábbi saját gyakorlati tapasztalataim, valamint az előzetes kutatásaim alapján az alábbi hipotézisek igazolására/elvetésére törekszem:

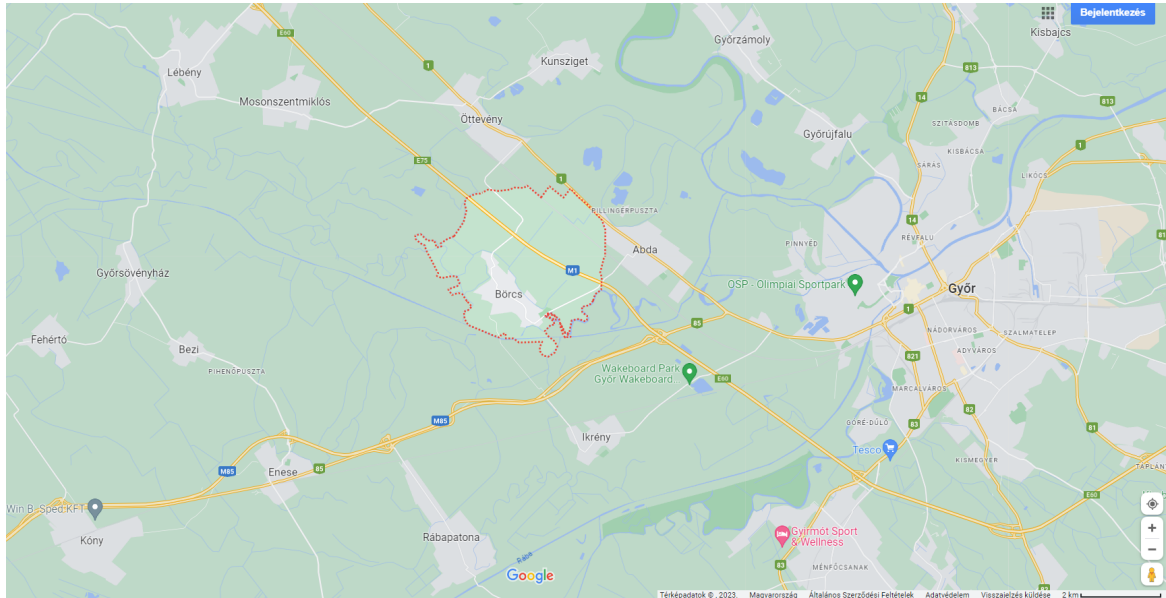
1. **Hipotézis:** Az agrár és vidékfejlesztési támogatások jól hasznosulnak a falu életében.
2. **Hipotézis:** A településen élő lakosság agrártámogatásokkal kapcsolatos ismeretei megfelelőek, valamint ezeket a támogatásokat az elmúlt években a céloknak megfelelően vették igénybe.
3. **Hipotézis:** A mezőgazdaság fontos szerepet tölt be a település életében, valamint a jövőben ez még inkább egy kitörési lehetőség lehet a falu számára.
4. **Hipotézis:** A településen élők bizakodóan tekintenek az elkövetkező 15-20 évre.

3.2. A kutatási helyszín (Börcs település) bemutatása

Börcs község Győr-Moson-Sopron megyében, a Győri járásban helyezkedik el. A falu Magyarország északnyugati részén, Győrtől 13 km-re található. A település az M1-es autópálya és a Rábca folyó kereszteződésénél kialakult háromszögben fekszik (2. ábra). A fő közlekedési útvonalak elkerülik a falut. A Budapest–Bécs közötti autópályára Abdánál, valamint Győrben lehet legközelebb rátérni. A községhez legközelebb az 1-2 km-re fekvő Győr–Sopron útvonal van. Sokáig egy zsákfalú volt, viszont 2000-ben építettek egy hidat, aminek köszönhetően ma már át lehet haladni a településen Ikrény, valamint Öttevény irányába. A Rábca folyó északi partján az áradásos területből egy nagyobb domb emelkedik ki, ezen települt meg a község.

A településen az önkormányzati alapintézményeken kívül (polgármesteri hivatal, iskola, óvoda) megtalálható még az Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT), római katolikus templom, evangélikus templom, erdei iskola, sportcsarnok, valamint több sportpálya is, melyeknek egy részét az elmúlt években elnyert pályázati pénzekből valósították meg. Az IKSZT rendkívül fontos a közösségi élet szempontjából, mivel rendszeresen tartanak ott előadásokat és faluprogramokat is. Egyetlen hátránya, hogy a falu

növekedésével az ekkora alapterületű közösségi ház már nem elegendő az ott megrendezésre kerülő programok lebonyolításához, így szükségessé vált egy nagyobb alapterületi közösségi ház megépítése. Az erdei iskola pedig inkább a nyári időszakban nyújt kikapcsolódást a környékbeli fiatal generáció számára (Forrás: TEIR).

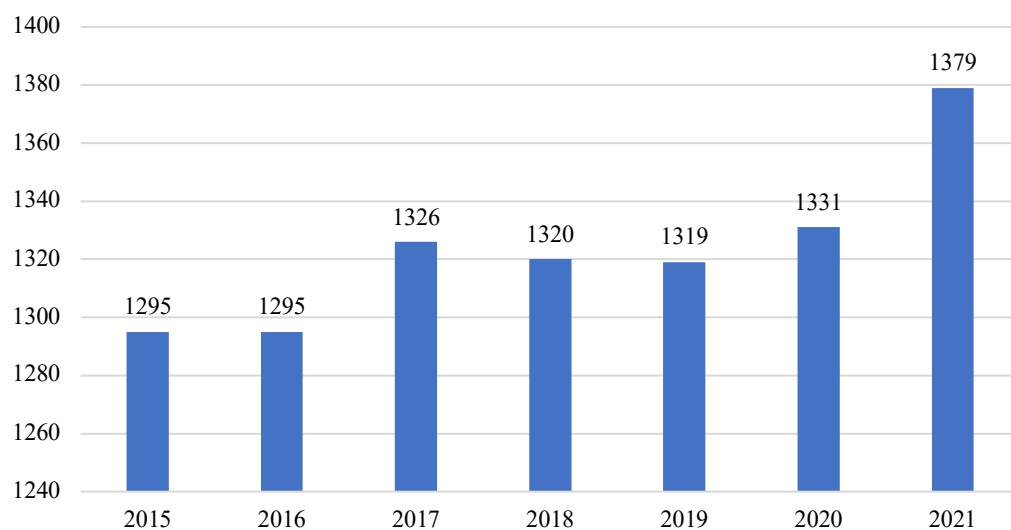

2. ábra: Börcs elhelyezkedése

Forrás: Google térkép, 2023

Népesség

Az alábbi ábrán (3. ábra) szeretném szemléltetni a rendelkezésemre álló legfrissebb adatok alapján Börcs népességszámának változását, 2015-től kezdve 2021-ig.

3. ábra: Börcs település lakónépességének alakulása, 2015-2021 (fő)

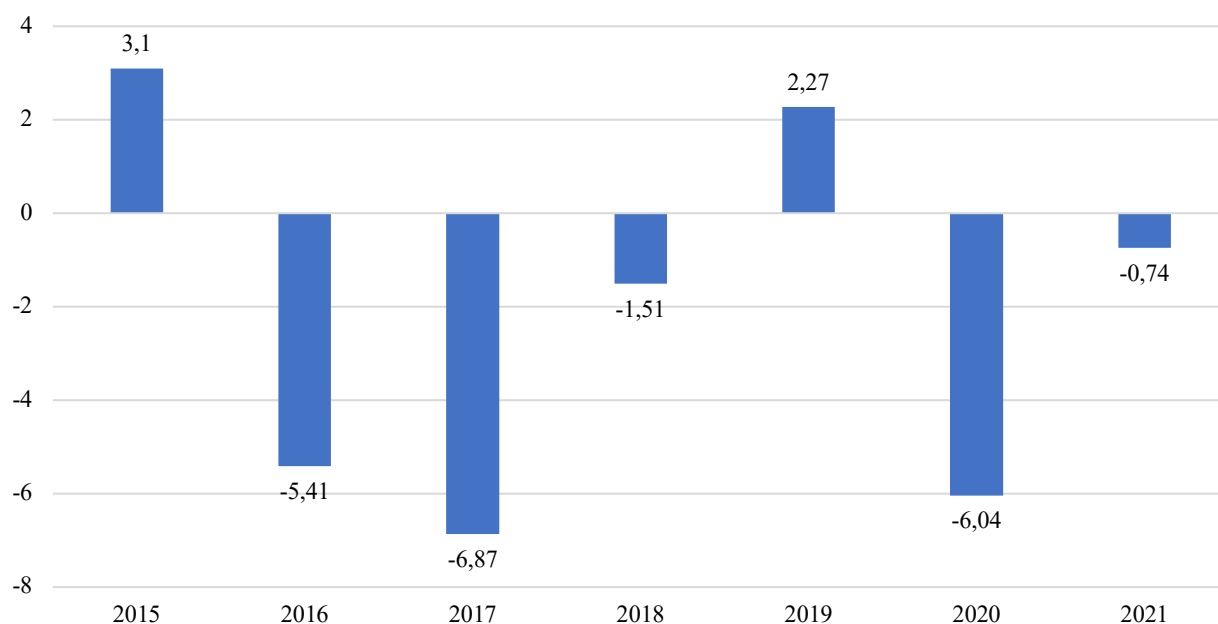
Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

A diagramról láthatjuk, hogy a vizsgált időszakon belül nem igazán történt olyan látványos növekedés vagy csökkenés (2021-et leszámítva), ha csak a létszámot vesszük figyelembe. Viszont, ha a településen élők számával egybevetjük, akkor a növekedés már számottevő lehet. Ha a 2015-es évvel vetjük össze a 2021-ben mért adatokat, akkor azt láthatjuk, hogy közel 100 új lakossal nőtt a népesség, ami egy ilyen kis faluban már egyértelműen számottevő.

Az ezt megelőző években jelentős csökkenés csak 2010-ről 2011-re volt megfigyelhető a többi évben végig folyamatos növekedés tapasztalható (Forrás: TEIR).

Természetes szaporodás / fogyás

A 4. ábrán Börcs község természetes szaporodás/fogyás mutató alakulását figyelhetjük meg 2015 és 2021 között, ezrelékben megadva.

4. ábra: Természetes szaporodás/fogyás Börcs településen, 2015- 2021 (ezrelék)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

A KSH meghatározása szerint: „az élveszületések és a halálozások különbözete” megmutatja, hogy adott évben, adott területen hogyan változott a lakosság száma. Természetesen ezt befolyásolni tudja még az el- és a bevándorlás is.

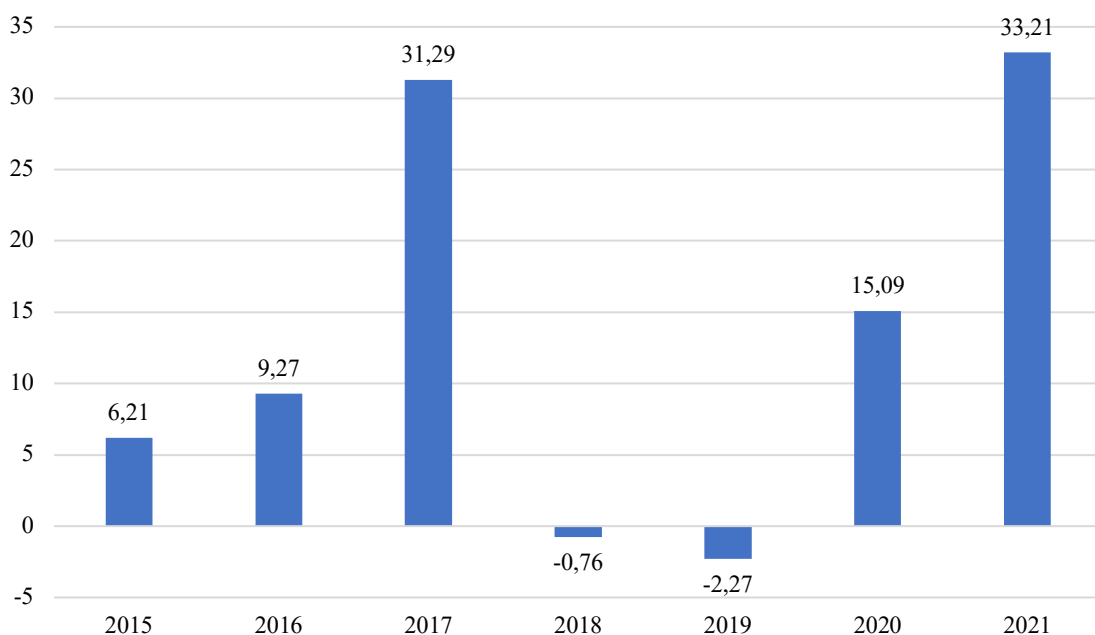
Az ábrán látható, hogy 2015 előtt gyenge növekedésbe (néhol stagnálásba) kezdett a természetes szaporodás egészen 2016-ig. Sajnálatos módon 2015 után többnyire csak mínuszban volt a mutató, kivéve a 2019-es évet, amikor is ez a szám 2,27 ezrelék volt.

A vizsgált időszakban csak kétszer kaptunk pozitív értéket, összes többi évben negatív volt. Kimagaslónak számított a 2017-es és 2020-as év, amikor is jelentősen megugrott negatív tartományba az érték, vagyis határozottan több halálozás volt a faluban, mint elveszületés.

A falusi védőnők elmondása alapján a 2022-es és 2023-as évben ezen értékek jelentősen nőni fognak, így egy magas növekedés várható a falu népességében (Forrás: TEIR).

Vándorlási egyenleg

A népességszám alakulásának fontos befolyásoló tényezője az eddigieken felül a vándorlási egyenleg, mely azt mutatja meg, hogy mely évben milyen arányban változott az oda- és az elvándorlók száma a településen. Az alább található 5. ábrán 2015-től 2021-ig szemléltetem Börcs településének vándorlási egyenlegét.

5. ábra: Börcs település vándorlási egyenlege, 2015-2021 (ezrelék)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Tulajdonképpen kijelenthetjük, hogy többen költöznek a faluba, mint amennyien elhagyják azt. Alapvetően a környéken lévő kis falukból költöznek be, tehát a vándorlási lépcsőket végig járva történik, ami annyit jelent, hogy az esetek nagy részében a vándorlók nem rögtön a nagyvárosba költöznek, hanem fokozatsan, egyre nagyobb lélekszámú településekre. Kimagasló év volt 2017, valamint 2021, amikor is 30,9 majd 33,21 ezrelék

volt a bevándorlás a faluba, ami részben a kormány Családi Otthonteremtési Kedvezményének (CSOK) volt köszönhető, részben pedig – a helyiek elmondása alapján – a Győri Audi gyárban nyíló új részlegnek. A 2021-ben tapasztalható kimagasló érték pedig véleményem szerint a COVID-19 járvány miatt alakult így, amikor is a pandémiás időszakban a városokból költöztek ki vidékre kertes házakba az emberek (Forrás: TEIR). De úgy gondolom, hogy ez a folyamat országszerte jellemző volt a nagy és kis városok vonatkozásában.

Nemzetiségi összetétel

A 2011-es népszámlálás során a lakosok 90,8%-a magyarnak, 1% németnek vallotta magát, valamint a megkérdezettek 9,2%-a inkább nem nyilatkozott.

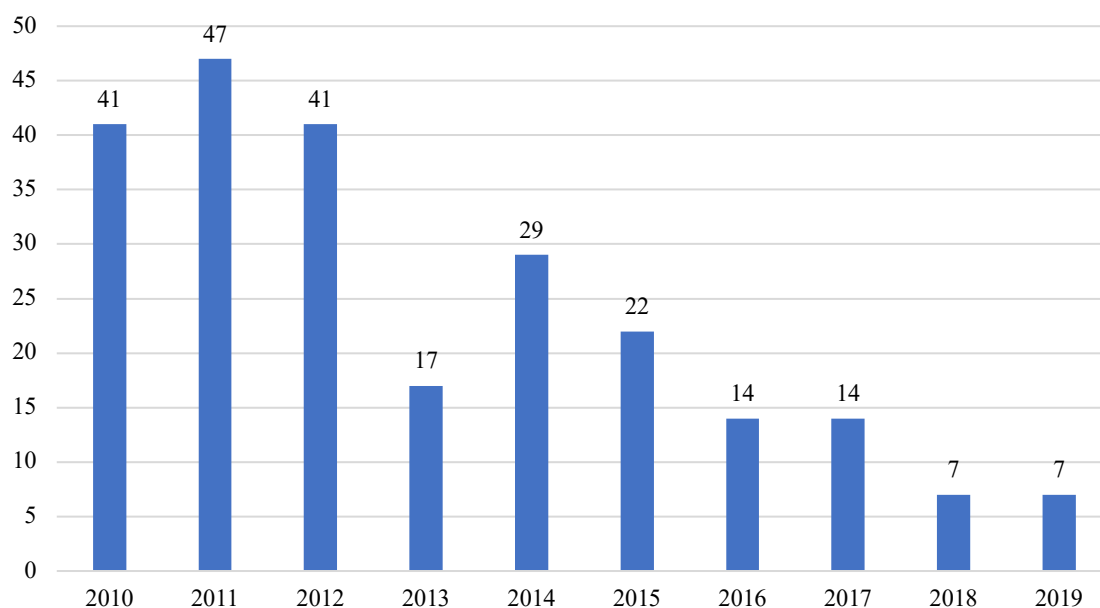
A településen élők vallási nézetei a következőképpen oszlanak meg: római katolikus 57,5%, református 2,5%, evangélikus 6,3%, görögkatolikus 0,8%, felekezeten kívüli 12,5%, valamint 19,8% nem nyilatkozott (Forrás: TEIR).

Foglalkoztatottság

A következőkben ki szeretnék térni a falunak a főbb foglalkoztatási adataira, vagyis, hogy a faluban mennyien vannak a regisztrált munkanélküliek, mennyien ingáznak nap mint nap a munkahelyük és a lakóhelyük között, vagy éppen, hogy a hivatalosan nyilvántartott álláskeresők száma miként is alakult a faluban az elmúlt években.

Munkanélküliség:

A 6. ábrán a munkanélküliség változását szemléltetem. Mivel több adat állt rendelkezésemre (a régebbi TEIR felületen, hosszabb időskála is elérhető volt) így 2010-től 2019-ig mutatnám be a regisztrált munkanélküliek számának alakulását Börcs településen. Az egyértelműen látható, hogy komoly csökkenés történt az elmúlt 10 évben és ennek köszönhetően ma már szinte teljes a foglalkoztatottság a faluban (Forrás: TEIR).

6. ábra: Regisztrált munkanélküliek száma Börcsön, 2010-2019 (fő)

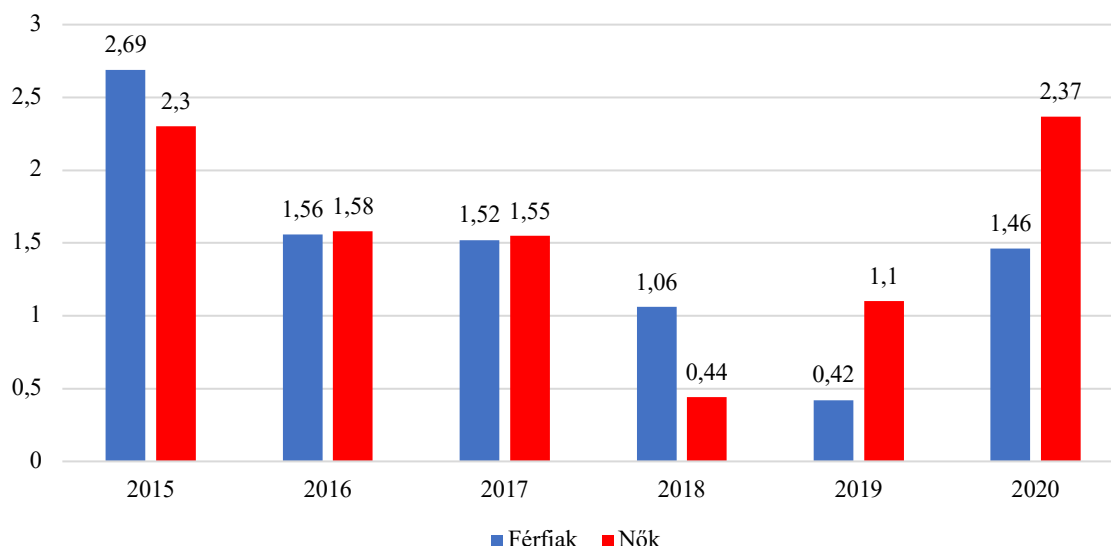
Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Börcs településen összesen 26 darab bejegyzett vállalkozás található. Ezen cégeknek nagy része csak ide van bejegyezve és nem itt zajlik a tényleges munkavégzés, hanem általában Győrben.

A 7. ábrán a munkanélküliségi rátát, vagyis az álláskereső férfiak és nők számát mutatom be 100 főre vetítve 15-64 éves korosztályban. Sajnos a legfrissebb adat 2020-ból állt rendelkezésemre a dolgozatom megírásakor.

A diagramról egyértelműen leolvasható, hogy jelentős eltérés a két nem között nincsen, egyik évben a férfiak voltak többségben, míg a másikba pedig a nők. A faluban 2018-ban voltak a legkevesebben, akik munkát kerestek, míg pedig 2015-ben voltak a legtöbbben. Szintén jól leolvasható, hogy 2020-ban megint megemelkedett az álláskeresők aránya ám ebben az évben inkább a nőknél (Forrás: TEIR).

Véleményem szerint ez is a COVID-19 miatti gazdasági lassulásnak köszönhető, amikor is több leépítés is megfigyelhető volt országszerte.

7. ábra: A Börcsön nyilvántartott álláskereső férfiak és nők a 15-64 év közötti korosztályban, 2015-2020 (%)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

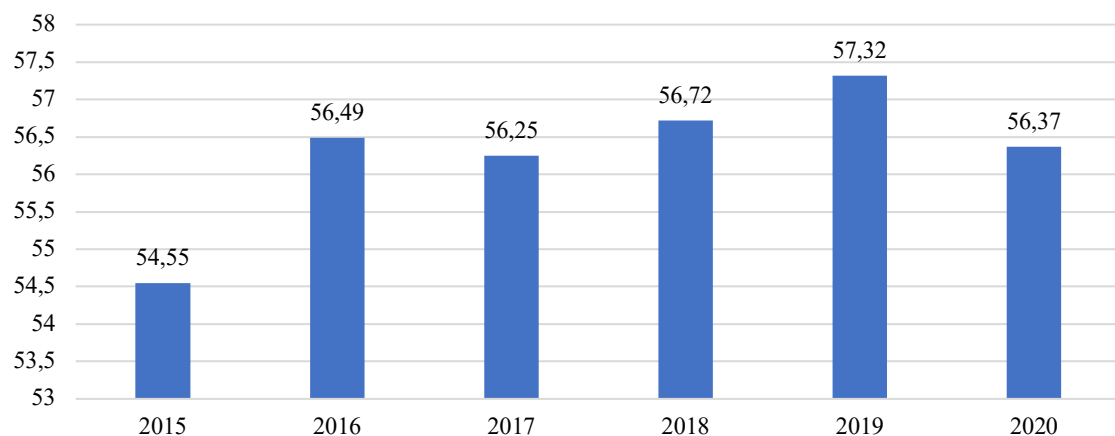
Ingázók:

A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya 2011-ben 82,1 % volt, ami igen magasnak számít ám nem meglepő, mivel a közeli Győrben értelemszerűen jelentősen több és jobban fizető munkalehetőség van. A településen működő legjelentősebb cég az Amor Ungarn Kft., ami közel 60 embert foglalkoztat a faluban. Az ingázók legnagyobb része (kb. 25%-a) a győri Audi gyárban dolgozik (Forrás: TEIR).

SZJA fizetők:

A magyar törvények alapján általánosan személyi jövedelemadót (SZJA) magánszemélyek Magyarországon megszerzett jövedelme után kell fizetni, valamint adófizetési kötelezettsége van annak a magyar állampolgárnak is, aki külföldön szerezte a jövedelmét, ám nem adózta azt le az adott országban (Forrás: TEIR).

A 8. ábrán a település SZJA fizető polgárainak száma látható 100 főre vetítve 2015 és 2020-as időszakban vizsgálva. A vizsgált 5 évesen időszakon belül egy minimális növekedés volt tapasztalható. Természetesen évről évre vannak növekedések és csökkenések is, de egyértelműen kijelenthetjük, hogy a településen élők több mint 50%-a rendszeres SZJA fizető (Forrás: TEIR).

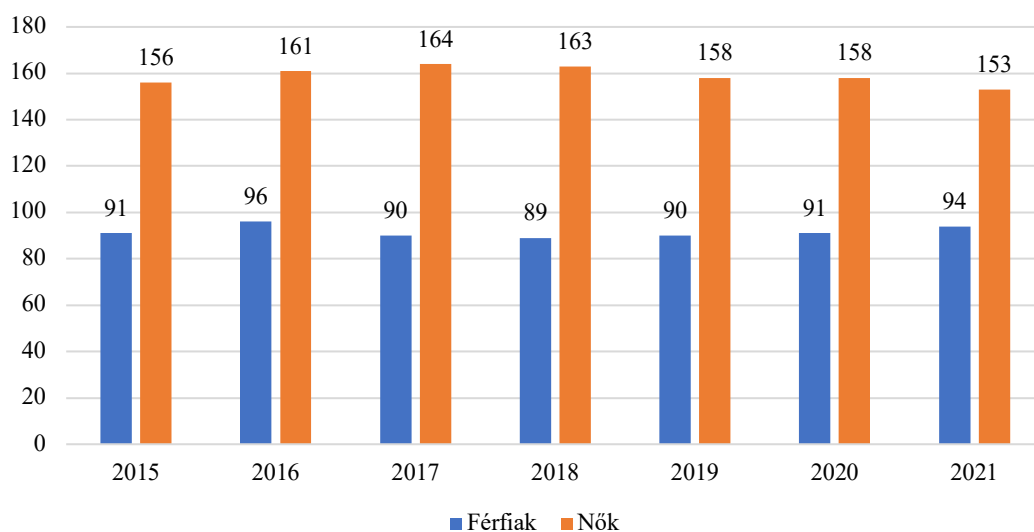
8. ábra: Személyi jövedelem adót fizetők aránya Börcsön, 2015-2020 (%)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Nyugdíj ellátásban részesülők:

A 9. ábrán bemutatom a falu nyugdíj ellátásban részesülők számának változását 2015 és 2021 között. Ezen diagramnál már a 2021-es adatok is rendelkezésemre álltak. Az ábrát megvizsgálva rögtön szembetűnő, hogy a nyugdíj ellátásban lévő nők száma mennyivel kimagaslik a férfiakéhoz viszonyítva. Ez amiatt is lehetséges, hogy köztudottan a nők átlag életkora magasabb, mint a férfiaké.

A vizsgált 7 éves időszakban tulajdonképpen érdemi változást nem láthatunk, csupán kismértékű változások figyelhetők meg. A férfi nyugdíjasok számában stagnálás figyelhető meg, míg a nők esetében az utóbbi években (2017-től) minimális csökkenés látható.

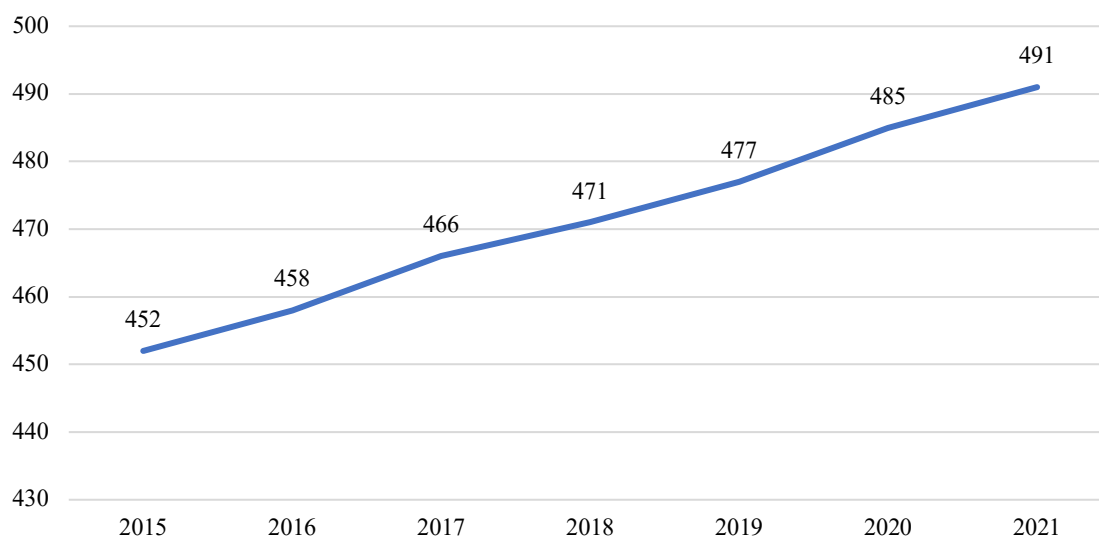

9. ábra: Nyugdíj ellátásban részesülő nők és férfiak száma Börcsön, 2015-2021 (fő)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Lakásállomány

A 10. ábrán szemléltetem a település lakásállományának az alakulását is. Tisztán látható a görbének a növekedése 2015-től 2021-ig tartó időskálán. Kijelenthető, hogy évről évre növekszik a település lakásállománya és ezzel a falu népessége is. Ez a fajta növekedés nem feltétlenül jellemző a magyar vidékre, véleményem szerint ez főként annak köszönhető, hogy a település Győr-Moson-Sopron megyében található, valamint komoly szerepet játszhat Győr város közelsége is.

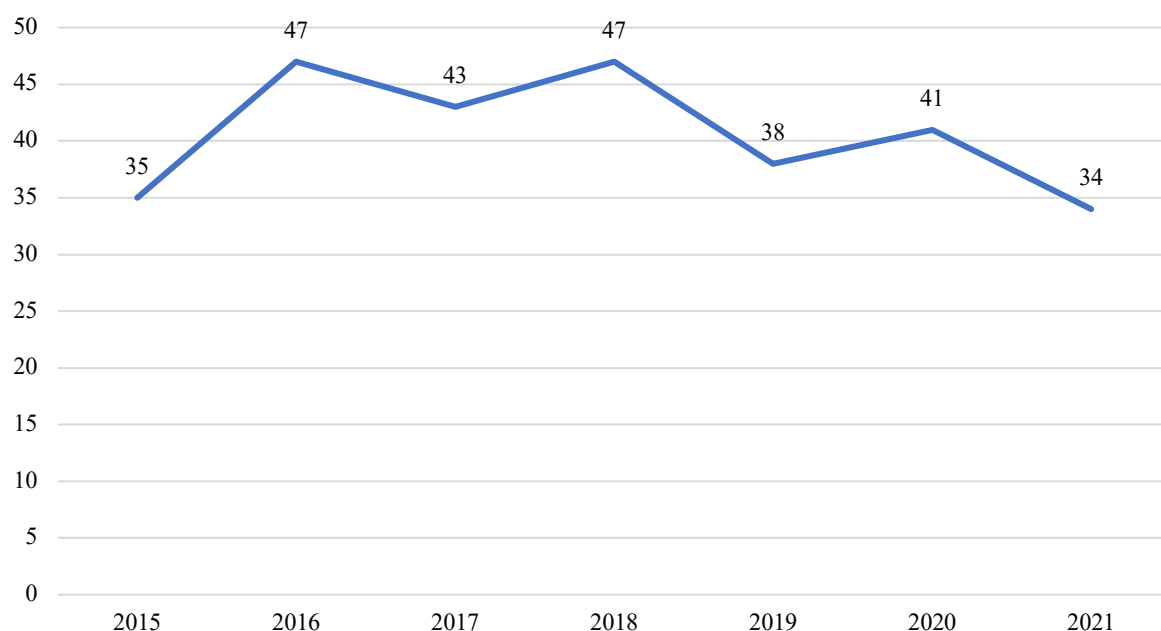

10. ábra: Lakásállomány alakulása Börcsön, 2015-2021 (darab)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Oktatás

A faluban található egy 50 férőhelyes óvoda a Pitypang Napközi Otthonos Óvoda, ahová a legfrissebb 2021-es adatok alapján (11. ábra) 34 gyermek jár a faluból és a környező falvakból. Amennyiben az elmúlt 7 évet vizsgáljuk sajnos kijelenthető, hogy évről évre egyre kevesebb gyermeket íratnak be a szülők a helyi óvodába. 2017-ben az 50 férőhelyes intézménybe 47 gyermek volt beíratva (majd 100%), 2021-ben ez a szám már csak 34 volt, tehát egy jelentős csökkenés figyelhető meg (Forrás: TEIR).

11. ábra: Óvodába beírt gyermekek száma Börcsön, 2015-2021 (fő)

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés, 2023

Ezen kívül Börcsön található a körzet alsó tagozata, a Zrínyi Ilona Tagiskola Börcs, alsó tagozat 1-4. osztályig, ahol 55-60 gyermek tanul. Ha bár az óvodára ez nem volt elmondható sajnálatos módon, az általános iskola esetében viszont igen, miszerint a környező falvakból is szívesen járnak át a gyerekek a börcsi iskolába. A 2015-ös adatok alapján a más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya (a nappali oktatásban) 1,85% volt, 2019-ben ez a szám már 21,28% volt. Ez egy rövid időn belüli komoly fejlődésnek tudható be és minden bizonnyal az oktatás színvonalának fejlődésének is. A negyedik osztályt követően Abdán a felső évfolyamba folytathatják tovább a tanulmányaikat a gyerekek, ahol már lényegesen több diák tanul (Forrás: TEIR).

Egészségügy

A falu betegeit az egészségház látja el, ahol 2 orvos és 1 védőnő dolgozik. Mind a hármuk rendel a környező falvakban egyaránt. Viszont amennyiben komolyabb intézkedés szükséges, a betegeket a győri kórházba irányítják.

Infrastruktúra

A falu közlekedése rendkívül sokat fejlődött az elmúlt évtizedekben. Sokáig zsákfalu volt viszont a 2000-es évek elején megépítettek egy hidat a Rábcán Börcs és Ikrény között,

valamint egy autótutat Börcs és Öttevény között. Ez jelentősen növelte a tömegközlekedési lehetőségeket is, mivel így több járat érkezett a faluba Győrből. Továbbá nagy előnyt jelent az itt élőknek az M1-es autópálya, az M85-ös és az 1-es főút közelsége is. A jövőben készülnek a bicikli úthálózatot is fejleszteni/kiépíteni, amely jelenleg Győrből csak Abda településig tart.

3.3. A primer kutatás eredményei

A kutatásom során négy hipotézist fogalmaztam meg, amelyeket már részletesebben bemutattam a dolgozatom korábbi részeiben. Az eredmények feldolgozása során a primer kutatás sorrendjét követtem, amelynél a logikai felépítést is próbáltam szem előtt tartani. Az eredmények tekintetében először a kérdőívből kapott válaszokat szeretném bemutatni, majd ezek után térnek át az interjúkra, melyeket a helyi gazdálkodókkal, valamint a falu polgármesterével készítettem el. A kutatásom alatt végig törekedtem arra, hogy a kutatás ne csak külön-külön lebontva a különböző területekre legyen reprezentatív, de összességében is az maradjon. Természetesen a kutatás során – leginkább az interjúk esetén – több új kérdéskörrel (problémával) szembesültem, ezek fényében fogom bemutatni az eredményeket a következő alfejezetekben.

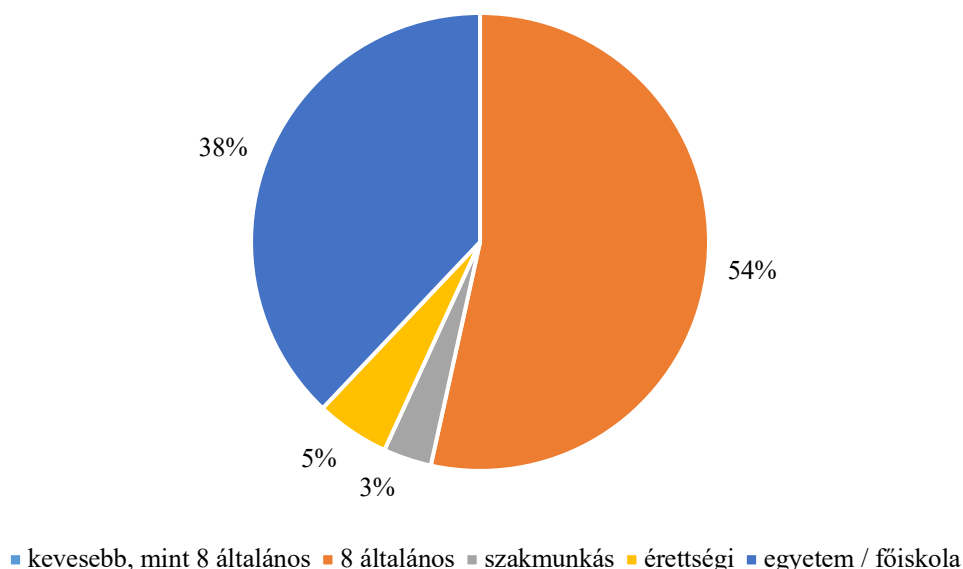
3.3.1. A kérdőíves kutatás eredményei

A 26 kérdésből álló, a Börcsi lakosság vizsgálatára készült kérdőívem logikai felépítése szerint először az alap demográfiai adatokra vonatkozó kérdéskörökre tér ki, majd a munkahelyek helyzetére vonatkozó – azon belül is, hogy hányan dolgoznak a településen, valamint, hogy hányan ingáznak a lakóhelyük és a munkahelyük között – kérdések következnek. Ezt követően megkérdeztem a kitöltőket, hogy mennyire vannak megelégedve a településsel és bizonyos tényezőkkel. Végezetül pedig a mezőgazdaság szerepét és jelenlegi helyzetét mértem fel.

A kérdőívet kitöltő lakosok nemek szerinti megoszlása szerint 50,9% volt férfi és 49,1% volt nő, továbbá a kor szerinti megoszlás alapján a kitöltők 64,6 % 26-50 év közötti, 21,5 % a 19 és 25 év közötti és 10,8% a 51 és 60 év közötti volt, valamint 1,5% a 18 év alatti, illetve 66 év feletti volt.

A végzettségeket tekintve (12. ábra) a kitöltők 54,4% egyetemen vagy főiskolán végzett, 36,8%-a pedig érettségivel rendelkezik. Valószínűleg ez az arány leginkább annak köszönhető, hogy a kérdőív online formátumú volt. Továbbá a válaszadók 67,7%-a

alkalmazott, csupán 12,3 %-a vállalkozó és tanuló, valamint 6,2%-a GYED/GYES ellátást kap és 1,5% nyugdíjas.

12. ábra: A válaszadók megoszlása végzettség alapján (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

A 20 évnél régebben itt élő válaszadók aránya 54,4%, a 11-20 éve ide költözöttieké 22,8%, valamint akik 5 éven belül jöttek a településre azoké 19,3%. Azok aránya, akik nem ide születtek, hanem beköltöztek valamikor, a válaszadók 51%-a. Munkahelyek szempontjából a foglalkoztatottak 86% jelenleg nem Börcsön dolgozik, valamint 76%-a ingázik a lakhelye és a munkahelye között.

A kérdőívemben megkérdeztem a kitöltőket, hogy mi az a három dolog, ami eszükbe jut, amikor a településre gondolnak. Számomra megdöbbentő volt látni, hogy a válasz adók jelentős százalékának ugyan azok az érzések jutnak eszébe ennél a kérdésnél.

A legtöbb válasz (13. ábra) egyértelműen az otthon, a nyugalom, valamint a család volt, de természetesen voltak olyanok is, akiknek olyan szavak jutottak eszükbe, ami általánosságban inkább a vidékre és a falusi életre jellemző.

13. ábra: A megkérdezett lakosok faluhoz kapcsolódó asszociációs szófelhője

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

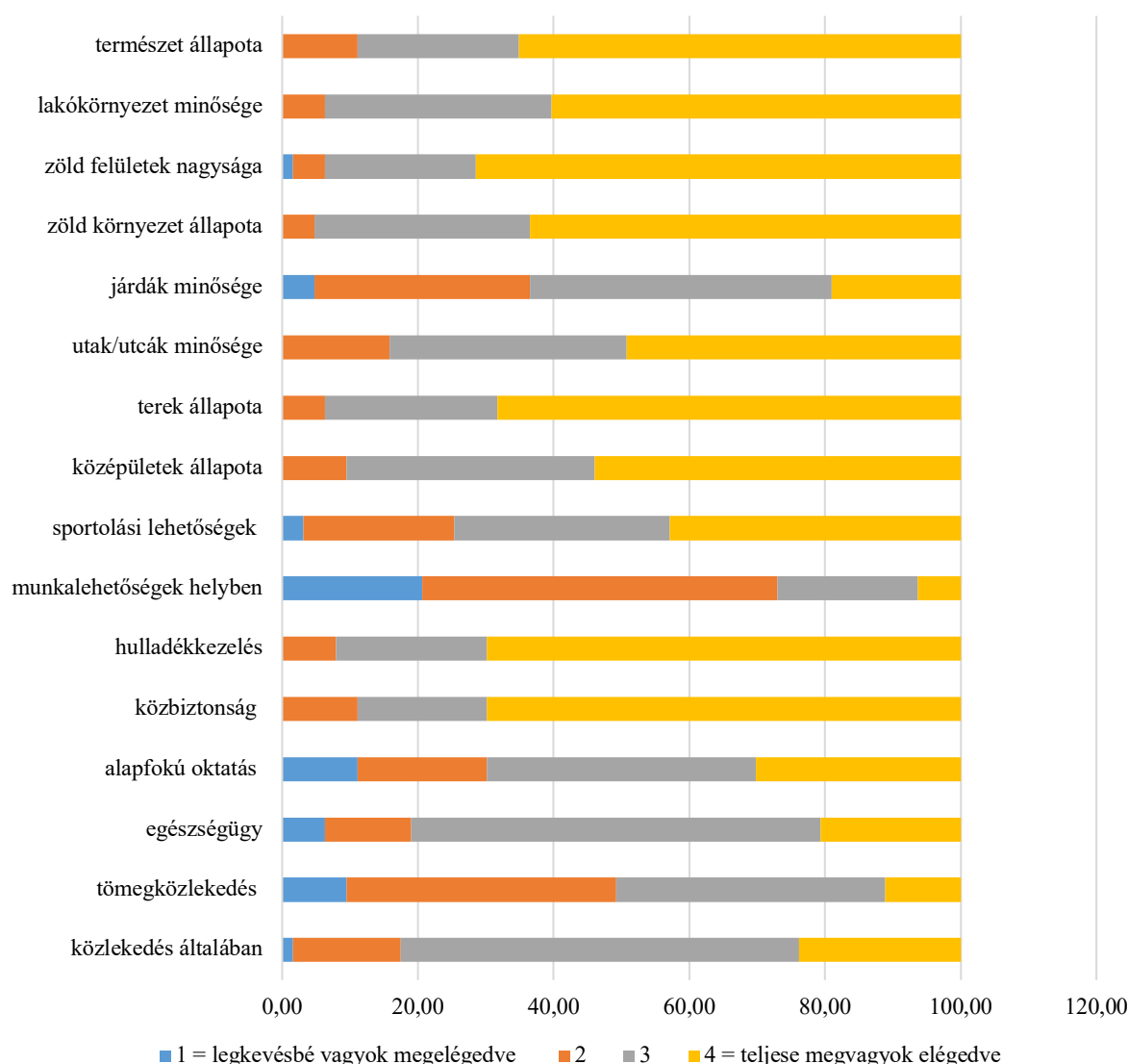
A következőkben rákérdeztem a település konkrét előnyeire és hátrányaira is és örömmel tapasztaltam, hogy számos hasznos, valamint érdekes választ kaptam a kérdésekre. A válaszok alapján arra következtethetünk, hogy a település rendezett, tiszta, hangulatos és csendes. A legtöbb válaszadó kiemelte Győr közelségét, valamint, hogy habár ilyen közel van egy nagyváros, mégis teljesen meg van a vidéki falusi hangulata a településnek. Továbbá kiemelték, hogy annak köszönhetően, hogy a település szinte zsákfalu, alig, sőt szinte nincs átmenő forgalom a településen.

A település hátrányainál valamivel kevesebb választ kaptam, ami már önmagában egy jó jel. Többen hátránynak is gondolják azt, hogy a település szinte zsákfalu, aminek köszönhetően kevesebb ember fordul meg a faluban. Tulajdonképpen ebből fakadó probléma az is, hogy alapjában véve kevés vendéglátóegység (étterem, kávézó) és szórakozási lehetőség van a faluban. Számos válaszadó kritizálta a tömegközlekedést. Sajnálatos módon a buszjáratok nagyon ritkán járnak, valamint többnyire csak Győr felé közlekednek.

A zöldfelületek minősége és mennyisége szintén nem megfelelő a faluban. Elmondottak alapján kevés a fa a településen (a köztereken és a kertekben is), egyrészt nem ültetnek új csemetéket, másrészt sokat vágtak ki az évek során (kifejlett dió-, gesztenye-, nyír- és egyéb fajtákat).

Végezetül pedig ami szintén kiemelendő, hogy nincsen elegendő munkalehetőség és a vállalkozói kedv is alacsony, aminek köszönhetően a településnek jóval kevesebb adó bevétele van.

A következő kérdésekből kiderült, hogy a lakosok a teljes mértékben meg vannak elégedve a hulladék kezeléssel, a közbiztonsággal, valamint a terek állapotával (14. ábra). Közepesen vannak megelégedve a közlekedéssel, az egészségügyi szolgáltatásokkal, valamint a járdák minőségével és mennyiségével. Valamint egyáltalán nincsenek megelégedve a helyben lévő munkalehetőségekkel, az alapfokú oktatással és a tömegközlekedési lehetőségekkel.

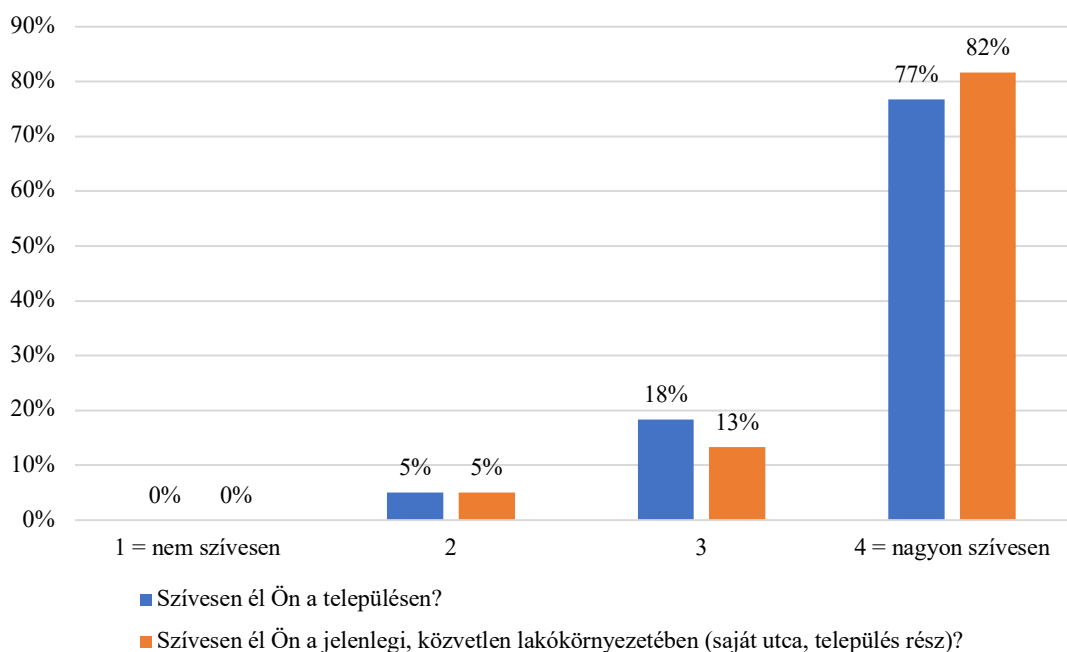

14. ábra: A válaszadók értékelése a település egyes adottságairól

Megjegyzés: 1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = legkevésbé vagyok megelégedve....4 = teljesen meg vagyok elégedve

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Ahogy a 15. ábra is szemlélteti a börcsi lakosok 76,9%-a nagyon szívesen él jelenleg a településen, 18% szívesen, és 5,2% nem annyira szívesen él itt, valamint 82%-uk nagyon szívesen él a jelenlegi, közvetlen lakókörnyezetében (saját utca, település rész), 12,8% csak szívesen és 5,2% nem annyira szívesen.

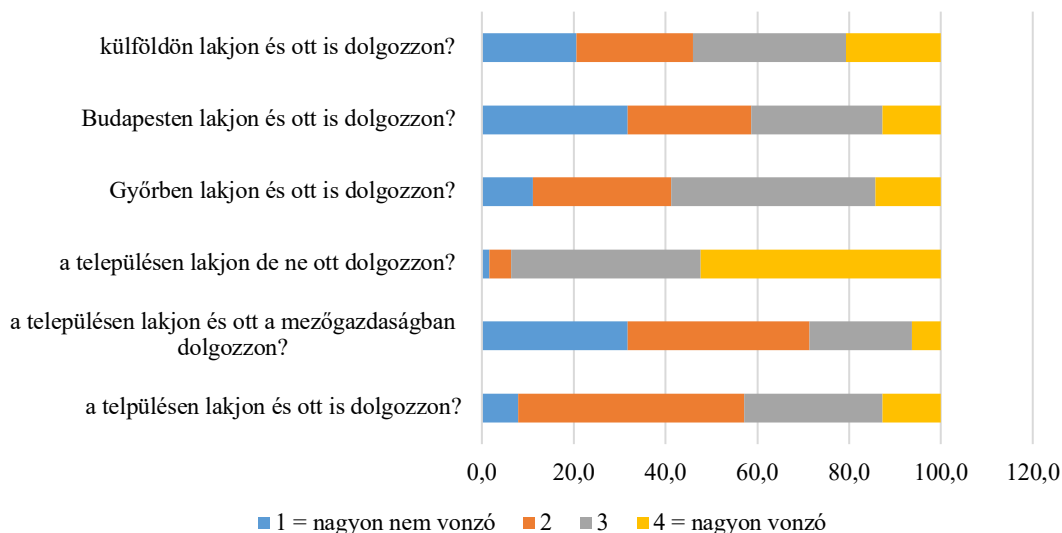

15. ábra: A lakók véleménye a településről, valamint a lakókörnyezetükről

Megjegyzés: 1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nem szívesen.....4 = a nagyon szívesen

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

A megkérdezettek véleménye (16. ábra) alapján egy fiatalnak a legvonzóbb az, hogy a településen lakjon, viszont a munkahelye egy másik településen legyen. Kevésbé vonzónak számít az, hogy a településen lakjon és ott is dolgozzon, illetve hogy Győrben lakjon és ott is dolgozzon. Továbbá a válaszadók úgy vélik, egyértelműen nem vonzó egy fiatal számára az, hogy a fővárosban, Budapesten lakjon és ott is legyen a munkahelye. Fontos megjegyezni, hogy ezek a válaszok az összes megkérdezett (tehát nem csak a fiatalok) véleményét tükrözik. Ugyanakkor a kitöltés háztartásonként történt, tehát a válaszokban a fiatalok véleményét is feltételezhetően figyelembe vették a háztartások „képviselői”.

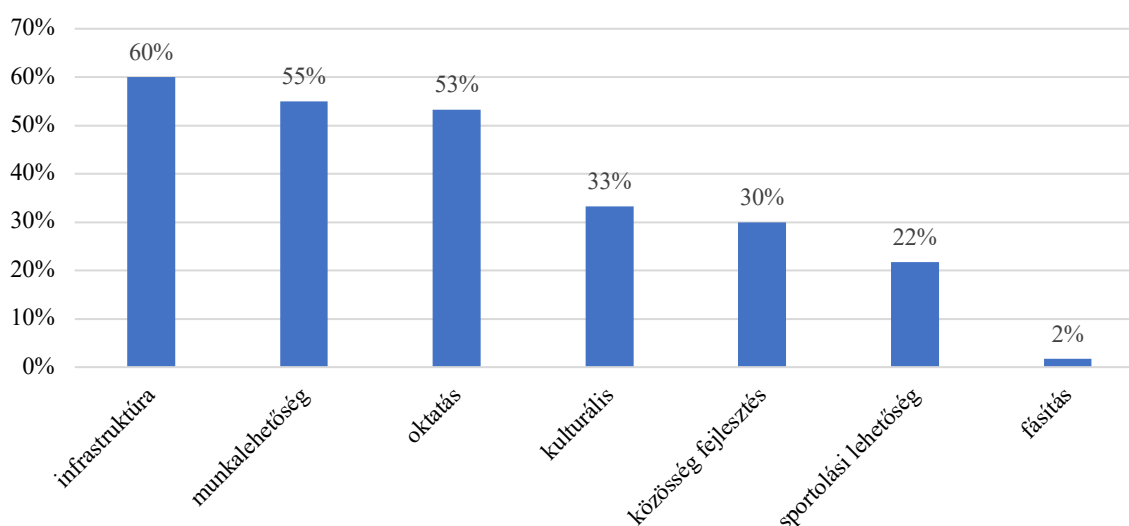

16. ábra: A válaszadók értékelése a munkavállalás különböző lehetőségeiről

Megjegyzés: 1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nagyon nem vonzó.....4 = a nagyon vonzó

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Az alábbi ábrán (17. ábra) szeretném szemléltetni, hogy melyek azok a fejlesztési irányok / területek, amelyek a településen igazán fontosak a lakosok számára a közeljövőben. Az eredményeim alapján a válaszadók az infrastruktúra, a munkalehetőség és az oktatás fejlesztését igényelné a leginkább következő években, mint fejlesztési irány.

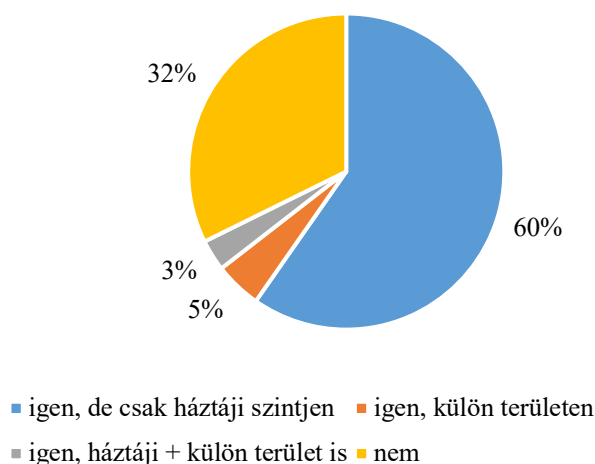
17. ábra: A legfontosabb fejlesztési irányok / területek megoszlása Börcsön a válaszadók véleménye alapján (%)

Megjegyzés: A három legfontosabbat lehetett megjelölni

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

A következőkben a mezőgazdaság helyzetére vonatkozó kérdések eredményeit fogom bemutatni.

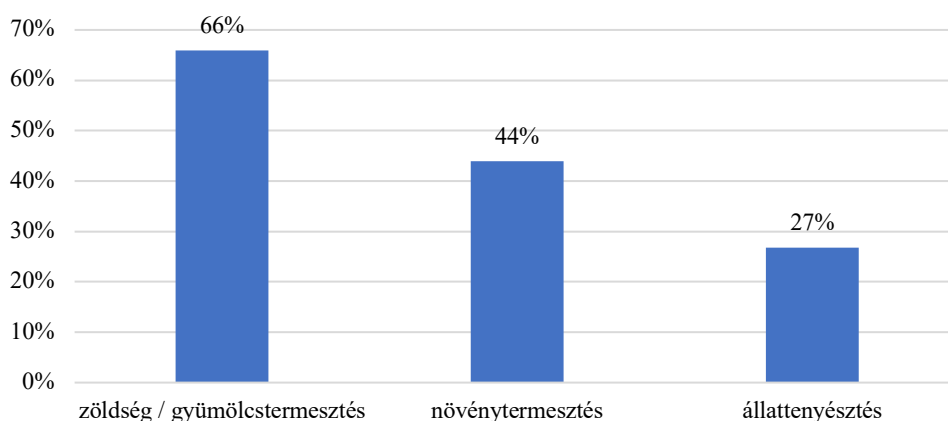
A válaszadók 60%-a máig foglalkozik mezőgazdálkodással viszont annak csupán a háztáji szintjén (18. ábra). A válaszadók 30%-a egyáltalán nem foglalkozik mezőgazdasággal, valamint 5%-a pedig külön mezőgazdasági területeken is gazdálkodik.

18. ábra: A válaszadók kapcsolata a mezőgazdálkodással (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Az alábbiakban (19. ábra) látható, hogy milyen arányban foglalkoznak az egyes egzakt ágazatokkal azok, akik otthonukban még foglalkoznak mezőgazdálkodással. A megkérdezettek 66%-a főként zöldség és gyümölcsstermesztéssel foglalkozik, míg csupán 44%-a folytat növénytermesztést, valamint 27%-uk végez állattenyésztést.

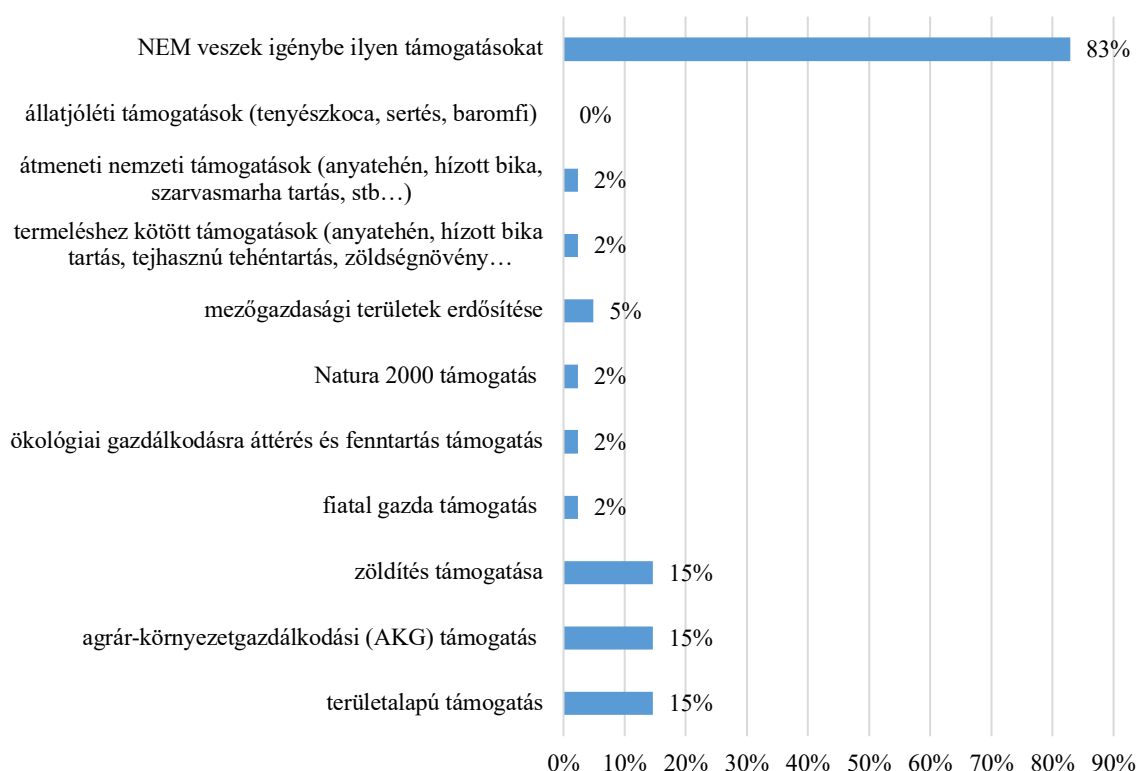

19. ábra: A gazdálkodással foglalkozó válaszadók megoszlása ágazati érintettség szerint (%)

Megjegyzés: Több válasz is megadható volt

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

A mezőgazdasági támogatások kérdésnél azt láthatjuk egyértelműen (20. ábra), hogy a lakosok közül szinte alig van olyan valaki, aki igénybe venné a felsorolt támogatások közül valamelyiket. A válaszadók 83%-a egyáltalán nem vesz igénybe ilyen támogatásokat, míg 15%-uk pedig él a lehetőséggel, és lehívja a területalapú, a zöldítés és az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatást. Továbbá csekély számban, csupán 2%-ban pályáztak fiatal gazda támogatásra, mezőgazdasági területek erdősítése pályázatra, ökológiai gazdálkodásra áttérés és fenntartás támogatásra, valamint a termeléshez kötött támogatásokra (pl.: anyatehén, hízott bika tartás, tejhasznú tehéntartás, zöldségnövény termesztés, gyümölcsstermesztés, fehérjetakarmánynövény termesztés).

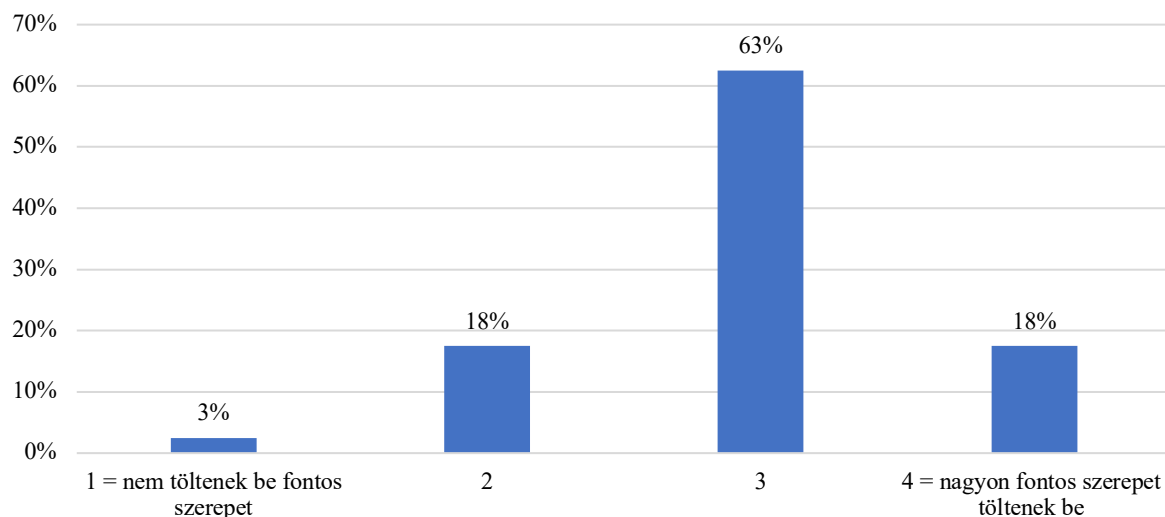

20. ábra: Mezőgazdasági támogatások igénybevételének megoszlása a válaszadók körében (%)

Megjegyzés: Több válasz is megadható volt

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Az alábbi, 21. ábrán látható, hogy a kérdőív kitöltők 62,5%-a szerint a mezőgazdasági vállalkozások viszonylag fontos szerepet töltenek be a település életében. Míg 17,5%-uk véleménye szerint nagyon fontosak a település életében.

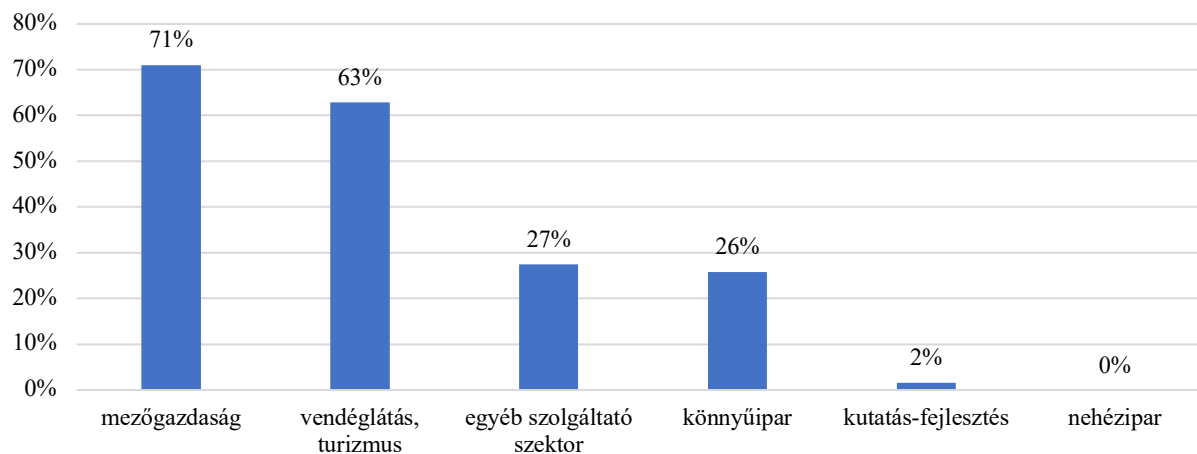

21. ábra: A mezőgazdasági vállalkozások szerepének megítélése a település életében a válaszadók véleménye alapján (%)

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Megjegyzés: 1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nem töltene be fontos szerepet.....4 = a nagyon fontos szerepet töltene be

Ezzel egyidejűleg a lakosok szerint a mezőgazdasági ágazatban van a legnagyobb kitörési lehetőség a falu számára (22. ábra). Ezen szektorra 71%-ban szavaztak, míg 62,9%-ban a vendéglátás és turizmusra.

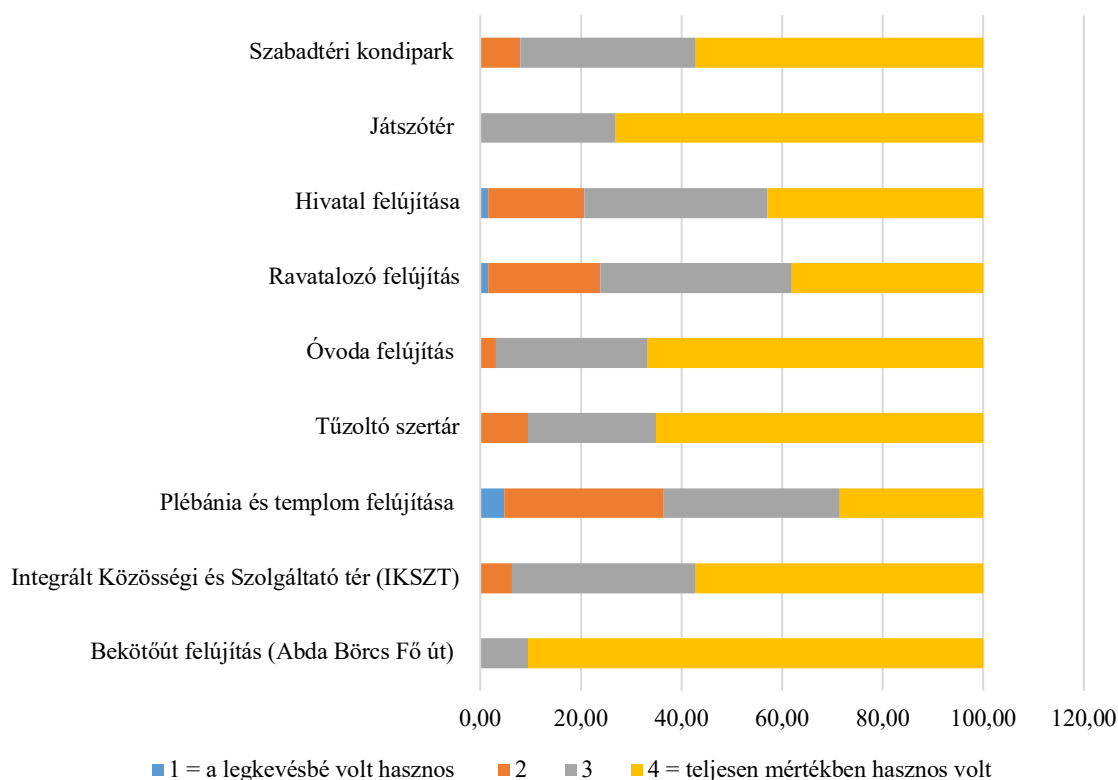

22. ábra: Az egyes ágazatok megítélése, mint kitörési pont, a válaszadók véleménye alapján (%)

Megjegyzés: Több válasz is megadható volt

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Az utóbbi években a megvalósult pályázatok/fejlesztések közül a válaszok alapján egyértelműen az Abda Börcs közötti, a faluba vezető bekötőút felújítása volt a leghasznosabb (23. ábra). Tulajdonképpen erre a beruházásra egy válaszadót leszámítva mindenki maximum értékelést adott. Szintén kiemelkedő projektnek számított a templom melletti új játszótér megépítése, valamint az óvoda felújítása is. A legkevésbé hasznos pályázatnak a plébánia épület és a templom felújítása volt továbbá a ravatalozó és a hivatal felújítását tekintették kevésbé hasznosnak.

23. ábra: A Börcsön megvalósult fejlesztések megítélése a válaszadók értékelése alapján

Megjegyzés: 1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = legkevésbé volt hasznos.....4 = teljes mértékben hasznos volt;
több válasz is megadható volt

Forrás: Saját kutatás és szerkesztés, 2023

Végezetül fontosnak tartottam megkérdezni a lakosok véleményét, hogy szerintük milyen lesz a település a következő 15-20 évben, vagyis, hogy milyen irányba fog elmenni a fejlődés. Az egyértelmű, hogy a legtöbb válasz a lakosság változásával kapcsolatosan érkezett. A kitöltők szerint egyértelműen növekedni fog a beköltözők száma ezzel pedig a falu lakossága. A sok új beköltözőnek köszönhetően több ingatlan beruházás lesz és nőni

fog a falu mérete – ezzel együtt az óvoda / iskola ellátó képessége is bővül majd, esetleg új boltok nyílnak (nem csak élelmiszerbolt), valamint új egyesületek jönnek létre és várhatóan a vendéglátás is kibővül.

Ezek mellett többen megemlítették, hogy szerintük is nőni fog a településen élők száma viszont – szerencsére – ez csak korlátozott mértékben valósulhat meg, ugyanis nincs több, vagyis legalábbis kevés olyan földterület van, ahol új telkeket lehetne kialakítani.

Valamint fontosnak tartom megemlíteni a kevésbé pozitív hangvétellű válaszokat is. Ugyanis sokan úgy gondolják, hogy a következő 15-20 évben a falu szinte el fog városiasodni, aminek köszönhetően sok új lakos lesz és elviszíti a falu a jelenlegi varázsát, vagyis azt, ami miatt olyan különleges jelenleg, továbbá a falubeli közösség kevésbé lesz összetartó. Habár biztosan fejlődni fog a falu, de mégis sokak szerint új cégek ezzel pedig új munkalehetőségek nem fognak megjelenni a faluban így azt továbbra is a településen kívül (Győr, Budapest vagy esetleg Ausztria) fogja keresni.

3.3.2. Az interjúk eredményei

A gazdálkodói interjúk eredményei

Bár két nagyobb gazdálkodóval készítettem interjút, az eredmények a legtöbb esetben az egész börcsi gazdatársadalom helyzetét tükrözik, mivel ilyen értelemben tettem fel a kérdéseket.

A megkérdezett mezőgazdászok szerint Börcs településre jellemző a nyugatias légkör, fejlődésre vágyó lakosság, számos lehetőséggel teli, virágzó, már-már nyugatias jelleg.

Sajnálatosan a mezőgazdaság szerepe véleményük szerint egyre inkább visszaszoruló tendenciát mutat, viszont nem szabad elfelejteni, hogy a mai modern vidéki mezőgazdálkodási tevékenységet két részre lehet bontani. Egyrészt beszélhetünk nagyüzemi mezőgazdálkodásról, amely jelenleg csupán 10-12 ember foglalkoztat a falu lakosai közül, míg ez a szám korábban – legalábbis a rendszer váltás előtt – akár 40-45 fő is lehetett. Tehát látható, hogy sajnos ez a foglalkoztatotti létszám jelentősen visszaszorult az elmúlt években, de természetesen ez a fejlődő mezőgazdaságnak, az egyre modernebb technológiáknak is köszönhető. Mindenképpen meg kell említeni, hogy a falu lakói közül sokan máig megmaradtak földtulajdonosnak – számuk akár 100 főt is elérhet - csak többségük földjeiket bérbe adják a nagyobb vállalkozásoknak, mivel csak nekik van meg a megfelelő infrastruktúra, továbbá sokan nem szeretnék foglalkozni az egyre növekvő

adminisztrációval, ami a különböző hazai és Európai Unió támogatásokkal és pályázatokkal járnak.

A mezőgazdaság másik ága a kiskerti vagy a háztáji gazdálkodás, ami sajnos gyakorlatilag mára eltűnt. A Covid-19 világjárvány következményének köszönhetően itt minimális növekedés tapasztalható, tekintve, hogy a lakosság otthon maradásra kényszerült így megnyílt a lehetőség a kiskerti növény és gyümölcs terjesztésre is. A falu új építésű házainál szinten kijelenthető, hogy elenyésző a kertészkedés, esetleg gyümölcsfákat telepítenek, de ezen kívül más érdemi gazdálkodást nem folytat a lakosság. Az, hogy ilyen szinten eltűnt a kis kerti gazdálkodás többnyire annak köszönhető, hogy nincs meg a megfelelő tudás, valamint egyszerűbbnek gondolják a megélhetéshez szükséges élelmiszerek az országos bolthálózatokban beszerezni. Sajnos kiskerti értékesítés ma már nincs a faluban, viszont korábban például uborkát és málnát árultak, amit a környező falvakban élők vásároltak fel.

Tehát összességben azt láthatjuk, hogy a nagyüzemi mezőgazdálkodás robbanásszerűen fejlődik, egyre modernebb gépek jelennek meg valamint a technológia is hihetetlen módon korszerűsödik, gondolok a precíziós gazdálkodás egyre nagyobb térhódítására, aminek köszönhetően pedig jelentősen kevesebb munkaerőre van szüksége az ágazatnak. A másik oldalon pedig eltűnő félben van a háztáji gazdálkodás, viszont az emelkedő áraknak, valamint a Covid19-nek köszönhetően talán ez lassulni, akár megfordulni látszik.

Nagyüzemi mezőgazdálkodással életvitel szerűen a lakosság 1-2%-a foglalkozik, míg 3-4% kiegészítő tevékenységként (nem főállásban, hanem időszakokban, hétvégente) gazdálkodik, illetve háztáji szinten megközelítőleg a lakosság 25-30%-a gazdálkodik.

A fiatalabb generációban megfigyelhető némi érdeklődés a mezőgazdaság iránt, a kérdés csupán az, hogy hány éves korig tart ki ez a lendület. Ugyanis a tendencia az, hogy fiatal korban – főként 16 éves kor előtt – a helyi fiatalok rendkívül érdeklődőek a mezőgazdaság iránt, nyarakat töltenek el a helyi gazdaságokban, viszont ahogy idősebbek lesznek sajnos már más munkát keresnek. A gazdák elmondása alapján ez részben annak tudható be, hogy kiszámíthatatlan a munkavégzés ideje és jövedelmezősége. Tehát sajnos vannak olyan napok amikor többet kell dolgozni, mint nyolc óra, és vannak olyan időszakok amikor pedig tulajdonképpen napokig nincs szükség effektív munkavégzésre. Ez természetesen már egy ismert „probléma” kör ebben az ágazatban, viszont érthető az is, hogy sok fiatal szívesebben megy el egy gyárba – legyen ez például az Audi – ahol sokkal kiszámíthatóbb munkabért és időbeosztást fog kapni. További probléma, és nem lehet

figyelman kívül hagyni, az Ausztria közelsége mivel alapjában véve napi rendszerességgel megoldható az ingázás a két ország között, és az osztrák bérezés is magasabb az itthon szokásosnál.

Habár már több támogatási időszakban is volt példa a fiatal gazda támogatásra - aminek a célja az, hogy a fiataloknak megadja a kezdő támogatást és elindítsa őket a mezőgazdasági pályán - mégis az volt megfigyelhető, hogy ezt nem veszik igénybe a helyi fiatalok. A gazdák elmondása alapján ez a szigorú kritérium rendszernek köszönhető, amit egy bizonyos háttér (géppark) nélkül nem lehet megoldani. Természetesen ma már gépekre is lehet pályázni, de az ehhez szükséges 50%-os önerőnek így is meg kell lenni, amit pedig kevesen tudnak fedezni. Remélhetőleg a hamarosan induló Közös Agrár Politika támogatási időszakában a fiatal gazdák részére megnyíló lehetőségek javítani fognak ezen a helyzeten.

Börcsön három nagy mezőgazdálkodással foglalkozó cég van bejegyezve. A háromból kettő hasonló méretű, és a 2000-es évek eleje óta körülbelül 500 hektáron gazdálkodnak a falu körüli területeken. A harmadik cég pedig a volt Termelő Szövetkezet (TSZ) ami az 1950-es években jött létre - amikor hazánkban lezajlott a kollektivizálás - és máig 2400 hektáron gazdálkodik.

A volt TSZ telephelye a faluban van, viszont főbb tevékenységét a környező falvak területein végzi és legnagyobb részben növénytermesztéssel foglalkozik, de van minimális állattenyésztés és baromfitartás is.

A másik két „kisebb” gazdaság főtevékenysége a növénytermesztés, de ezen kívül foglalkoznak szarvasmarha tartással is. Ki kell emelni, hogy 2020-ban elkészült egy termény szárító, aminek köszönhetően bővült a faluban lévő mezőgazdasági szolgáltatások köre. Ennek köszönhetően a helyi gazdáknak nem kell a szomszédos településekre vinni terményüket, hanem már itt, a faluban is elvégezhetik a tisztító, szárító munkálatokat, valamint bér tárolni is tudják a terményeiket.

A falu nagyobb gazdái között érdemi kapcsolat tulajdonképpen nincs. Inkább a szomszédos településen lévő TSZ méretű gazdákkal vannak kapcsolatban, mivel igénybe veszik egymástól azokat a szolgáltatásokat, amelyeket saját településeiken nem tudnak. A faluban lévő kisebb (50 hektár alatti) gazdákkal jó a kapcsolat, bér munkákat végeznek nekik a nagyobb gazdák.

Az önkormányzattal jó a kapcsolata a börcsi gazdáknak. Éves szinten végeznek az Önkormányzattal karöltve út felújításokat, melyek az év során a különböző mezőgazdasági

munkálatok következtében megrongálódnak. Viszont ezen kívül más érdemi közös tevékenység nincsen.

A helyi lakossággal a kapcsolat szintén jónak mondható. Amennyiben a lakosoknak bármilyen segítségre van szüksége, abban a gazdák segítenek. Akár munkaerővel, akár a gépek kölcsön / bérbe adásával. A gazdák valóban megpróbálnak segíteni a lakosságon, legyen ez egy termény szállítása vagy akár egy ház felújítás.

A gazdák többnyire az I. pillérben rejlő támogatási lehetőségeket veszik igénybe, a II. pillér forrásait már kevésbé. Természetesnek mondható ma már az előző években igénybe vett egységes területalapú támogatás, amit tulajdonképpen mindegyik gazda igénybe vesz. Ismert és állandónak mondható támogatás a területalapú támogatással járó zöldítés, amit akkor kapnak meg a gazdák, ha a különböző környezeti feltételeknek megfelelnek. Ezen kívül igénybe vették a II. pillér agrár környezetgazdálkodási (AKG) támogatását, valamint a szintén második pillérben található mezőgazdaság digitális átállásához kapcsolódó precíziós fejlesztések című Vidékfejlesztési Programban támogatást. Éltek a hazai finanszírozású Átmeneti Nemzeti Támogatások (ÁNT) közül a szarvasmarha anyatehén támogatással is.

Az új időszakban megjelenik a kondicionalitás aminek köszönhetően szigorúbb feltételeket kell teljesítenie a gazdáknak, ahhoz, hogy megkapják nem csak az I.-es pillér támogatásait, hanem idéntől már a II.-es pillérű forrásokat is. A zöldítés feltételei beépülnek az egységes területalapú támogatás feltételeibe, valamint létrejött az Agrár-Ökológiai Program (AÖP). Fontos kiemelni, hogy ennek a változtatásnak köszönhetően, azon gazdák, akik kézhez szeretnék kapni azt az eurónak megfelelő forint összeget, amit az elmúlt időszakban megkaptak, kénytelenek lesznek az AÖP-t is igénybe venni, aminek szigorúbb feltételei vannak, mint a korábban ismert zöldítésnek.

Továbbá a gazdák kiemelték, hogy igénybe fogják venni az új támogatásokat is, mert szükségük van a munkájuk során, és az elmúlt években is ilyen feltételek mellett gazdálkodtak. Jelenleg viszont olyan kötelmek ismertek – leginkább adminisztrációs kötelmek – amelyek komoly kockázatot jelentenek ezeknek a pénzeknek a lehívásánál. Tehát például, amennyiben a gazda a baktérium trágya kijuttatást nem 15 napon belül jelenti be, akkor el fog esni attól az adott támogatási összegtől, hiánypótlásra pedig jelenleg nincs lehetőség.

Emellett probléma még, hogy ezeknek a támogatásoknak az összege folyamatosan csökken, ami részben a KAP stratégiai eleme, részben pedig az aktuális forint árfolyamtól függ, ami, habár tavaly magas volt, idén már lehet, hogy alacsonyabb összeget fog jelenteni

a gazdáknak. Tehát sajnos az időjáráson kívül az egyik nagy kockázatot a forint árfolyama is jelentheti a gazdák számára. Továbbá hihetetlen drágulás van jelenleg világszerte – gondolhatunk itt a műtrágyára és az üzemanyag árára – aminek köszönhetően például egy hektár búza termelési költsége az elmúlt években átlagosan 250 ezer forint volt, míg idén ez az összeg 450 ezer forintra nőtt a gazdák elmondása alapján.

Szeretném külön kiemelni a fiatal gazda támogatást. A gazdák egy része szeretne volna benyújtani a támogatási igényüket viszont máig rengeteg kérdőjel van akörül, hogy ki is számít valóban fiatal gazdának. Kezdetben csupán annyi vállalás volt, hogy a pályázat beadása előtt a mezőgazdálkodástól távolinak kellett lennie, még olyan Östermelői Családi Gazdaság (ÖCSG) tagja sem lehet amelyik korábban terület alapú támogatást igényelt. Későbbiekben bevezetésre került, hogy amennyiben vezető volt a gazdaságban, abban az esetben milyen feladatokat látott el. Ezeket a feltételeket pontoszák és a pontoszás alapján dől el, hogy kiszámít fiatalgazdának és ki nem. Tehát sajnos kissé nehézkes megállapítani, hogy ki is lehet valóban fiatal gazda a pályázat feltételei szerint. Remélhetőleg a későbbiekben ezeket a kritériumokat egyszerűsíteni fogják.

Összességében az I.-es pilléres közvetlen támogatásokat veszik igénybe a gazdák, míg egy-egy nagyobb projekt megvalósításához pedig a II. pilléres Vidékfejlesztési Program pályázatait használják.

A támogatások előnyének számítanak a helyes és jó környezetvédelmi célkitűzések, valamint rendkívül segítik a gazdálkodás hatékonyságának a növelését mind közvetett mind közvetlen módon, például a telephely fejlesztésével vagy gép beszerzés támogatásával. Hátránynak mondható a szigorú ellenőrzés és a bonyolultnak mondható adminisztrációs munka, amit egy gyengén működő rendszeren keresztül kell elvégezni. Probléma még a csökkenő keretösszeg, valamint a kiszámíthatatlan forint euró árfolyam.

A gazdák véleménye szerint a jövőben még kevésbé lesz cél, hogy a gazdák minél többet termeljenek, sokkal inkább előtérbe fog kerülni a környezetvédelem kérdése. Ez sajnos addig finanszírozható amíg az EU képes fizetni a korlátozásokért, mert tulajdonképpen jelenleg az Unió azért ad támogatást, hogy kevesebbet termeljenek a gazdák és kevésbé használják ki a területeikben rejlő adottságokat (parlagoltatás, zöldítés). Ezek a támogatások a jövőben a falu szempontjából még fontosabbak lesznek. A jövőben több idegenforgalmi egységet kellene a településre hozni, mint például egy szálláshely, aminek köszönhetően több ember fordulna meg a településen, ezek után pedig maguktól jönnének a különböző beruházások és fejlesztések.

Amiben mindenképpen érdemes lenne változtatni az az ügyintézés menete. Szükséges lenne egyszerűbbé, gyorsabbá, egyértelműbbé tenni az igénylési folyamatot, valamint az elszámolásokat is. Továbbá az új pályázati felhívásokat is érdemes lenne értelmesebben és érhetőbben megfogalmazni.

A polgármesteri interjú eredménye

Rácz Róbert, Börcs vezetője 1990 óta dolgozik az önkormányzatnál, mint polgármester. Kezdetben egyéb munkái miatt 1999-ig másodállásban, majd 1999 szeptember 1-től már főállásban volt a falu polgármestere. A polgármester úr azóta is megszakítás nélkül vezeti a falut és elmondása alapján a jövő évi, 2024-es önkormányzati választáson is el fog indulni független jelöltként, mivel van még néhány befejezendő elképzelése.

Az elmúlt 5-10 évben voltak könnyebb és nehezebb pillanatok is. Az elmúlt 10 évet leginkább a tartalékolás jellemezte, mivel ekkor merült fel a tűzoltó szertár megvalósításának terve, ami egy olyan volumenű projektnek számított, amit a falu költségvetése nem bírt volna tartalékolás nélkül megvalósítani. Viszont fontos megemlíteni azt is, hogy 2018-ban indult a Magyar Falu Program, aminek köszönhetően számos fejlesztés megvalósulhatott a településen. Sok olyan projekt valósult meg – viszonylag alacsonyabb költségvetésű – melyek nem voltak első számú fontosságúak, mivel voltak más fejlesztési prioritások is. Viszont a Programnak köszönhetően nem kevés forráshoz jutott a falu és így az egyszerűbb tervek is megvalósulhattak. A Program 2023 év végével zárulni fog, már jelenleg is csökkentett költségvetéssel fut, ami a mostani nehezebb gazdasági helyzetnek tudható be, viszont a polgármester úr elmondása alapján ez teljesen érthető és hálás az elmúlt időszakért, mivel nem csak Börcs de a térség is rengeteget fejlődött a Programnak köszönhetően.

Két olyan beruházás valósult meg a faluban melyek kiemelkedőnek tekinthetők: a sportpálya öltöző épülete, valamint a nem régiben átadott és a már említett tűzoltó szertár. Azért is fontos ez a két fejlesztés, mert ezen beruházásoknál nagyon komoly felkészülés volt szükséges, valamint rendkívül nagy és széleskörű közösségi összefogás keretei között valósult meg. A kettő között a legnagyobb különbség, hogy a sport öltöző 1993-1994-ban épült amikor is a közösségi összefogás sokkal nagyobb volt a faluban, mint manapság, továbbá abban az időben teljesen saját erőből kellett megvalósítani a kivitelezést. A tűzoltó szertár esete pedig azért volt kiemelkedő mert sajnálatos módon a mai világban a közösségi

összefogás ereje már nem igazán érezhető (több oknak is köszönhetően), viszont ennek a projektnek köszönhetően nem csak egy rendkívül jó minőségű épülettel gazdagodott a falu, hanem elindított a településen egy olyan szintű összefogást, amit eddig csak a 2000-es évek elején, az előbb említett projekt idejében tapasztaltak a falu lakói. A kivitelezés során ki mit tudott adott, volt, aki kivitelezésben segített, volt, aki az anyag beszerzésben és volt, aki az anyag szállításban.

Érdekességként elmondta, hogy a korábbi öltöző fejlesztés tulajdonképpen úgy valósulhatott meg, hogy papíron nulla forint munkadíjba került. Sajnos ez a másik fejlesztésnél már nem mondható el, köszönhetően a pályázathoz szükséges folyamatos elszámolásoknak, nyomon követéseknek és papír munkáknak.

Természetesen ezen kívül is vannak kiemelkedő és sikeres projektek. Ezek viszont csupán „csak” elnyert fejlesztéseknek mondhatók, melyeket eredményesen pályázott meg a falu, majd pedig sikeresen kiviteleztek, de ezeknél nem volt megtapasztalható ilyen szintű összefogás.

Sajnálatos módon a mezőgazdaság szerepe a falu életében véleménye szerint ma már nagyon minimálisnak mondható. A településen gyakorlatilag nagyobb mezőgazdasági vállalkozás (akik több mint 50 hektáron gazdálkodnak) csupán 3 darab létezik. A korábbi társadalmi felelősség vállalás, ami jellemző volt a termelői szervezetekre (TSZ) már nem megfigyelhető. Amennyiben bármilyen segítségre lenne szüksége a falunak, akkor azt ki kell, hogy fizesse, meg kell, hogy vegye az adott mezőgazdasági cégtől az említett szolgáltatást. Korábban ez természetesen nem így volt. A mai világ már egy másik világ, mint ami korábban volt, viszont a polgármester úr elmondása alapján azért manapság is „bele kell férnie” némi munkának a falu szebbé tételének érdekében.

A jövőt nézve a mezőgazdaságnak szintén egyre kevesebb jelentősége lesz a falu életében, sőt gyakorlatilag pár éven belül nem is lesz. Az egyetlen jelenlegi és jövőbeni szerep, hogy a falut körülvevő mezőgazdasági termőterületek rendben legyenek, ami tulajdonképpen 800 hektár szántó megfelelő művelését jelenti. Ez a három nagyobb mezőgazdasági vállalkozás csupán 10-12 ember foglalkoztat összesen tehát munkahelyek szempontjából sem járulnak hozzá túlzottan a falu életéhez.

Nem szabad elmenni a cégek közjóléti szerepe mellett sem, amit a jövőben érdemes lehet még tovább fejleszteni. A vállalkozásoknak köszönhetően a faluban élő fiatalok évente csak néhány alkalommal ismerkedhetnek meg a mezőgazdálkodással (növénytermesztéssel

és állattenyésztéssel), aminek gyarapítása azért is fontos lenne, mert manapság még a vidéki fiatalok sem feltétlenül találkoznak ezen ismeretekkel.

Munkahelyek szempontjából a fejlődő mezőgazdaságnak és a precíziós gazdálkodás elterjedésének köszönhetően már most is kevesebb munkaerőre van szüksége ezen gazdaságoknak, valamint várhatóan a közel jövőben csak tovább fog csökkenni.

A polgármester, valamint az Önkormányzat kapcsolata a vállalkozásokkal kimondottan jónak mondható. Korábbi években szerveztek a gazdákkal együtt „arató ünnepet”. Igaz, sajnos ez már pár éve elhalt, köszönhetően, hogy a gazdák, akikkel ezt a falu vezetése megszervezte kiöregedtek, vagy felhagytak a gazdálkodással. Tehát a kapcsolat a gazdákkal, a mezőgazdálkodási vállalkozásokkal jó, a probléma inkább az, hogy egyre kevesebben gazdálkodnak, mivel akinek van is termőterülete, vagy eladta vagy bérbe adta. Az egyetlen állandó közös tevékenység az az önkormányzat saját tulajdonú gépeinek javítása, amit a helyi gazdákkal végeztet a falu vezetősége.

A faluban található 11 darab civil szervezettel is kivétel nélkül jó kapcsolatot ápol az önkormányzat. A falu ezekkel a civil szervezetekkel, egyesületekkel, klubokkal gyakran közösen szerveznek programokat az év során.

A környező településekkel már csak a közös hivatal miatt is kimondottan jó a kapcsolata a falunak. Érdemi kapcsolat a Rábca folyó miatt csupán csak két közvetlen településsel, Öttevénnyel és Abdával van. A távolabbi településekkel az elmúlt években sok közös projekt nem jött létre, csupán csak egy kettő (pl.: tömegközlekedés fejlesztése a térségben) viszont fentebb említett két Önkormányzattal, Abdával és Öttevénnyel viszont több fejlesztés is megvalósult, valamint jelenleg is több is folyamatban van.

Ilyen közös projekt a szomszédos településekkel például az összekötő főút felújítása volt melyre Öttevénnyel közösen nyerték el a Vidékfejlesztési Programban (VP) meghirdetett 240 milliós pályázatot. Nem régiben zárult le egy 47 milliós Terület- És Településfejlesztési Operatív Programban (TOP) elnyert pályázat, amiben a másik szomszédos településsel konzorciumi tagként indult a falu. Ez egy 3 és fél éves „civil közösségek erősítése” című pályázat volt, amiben több egyesület is szerepet kapott az évek során. Ezen pályázat keretei közt számos esemény és program került megszervezésre mint például a 2022-es családi nap vagy éppen a „játsszótéri buli”.

A lakosságot megszólítani manapság már egyre nehezebben lehetséges. A korábbi években a komolyabb beruházások előtt (csatornaépítés, útépítés) még volt arra lehetőség,

hogyan utca fórumokat hozzanak létre. Természetesen itt azért is volt elengedhetetlen egy nagy létszámú fórum megszervezése mert ezek a kérdések sok embert, de akár a falu összes lakóját is érinthették. Ma sajnos ezek már csak minimális érdeklődéssel történhetnek meg. Korábban csak szórólapokkal lehetett a lakosság felé kommunikálni. Természetesen ez ma már erőteljesen átalakult és online, akár az interneten közli a falu vezetése az éppen aktuális információkat.

Alapvetően a faluban a kommunikáció legfontosabb eszköze a Facebook, illetve a település honlapja, valamint azok a lakosok, akik kötődnek/tartoznak valamelyik civil szervezethez. Ezek a szervezetek úgy mond közelebb vannak az információ forrásához, így hamarabb is értesülnek bizonyosok eseményekről/ hírekről, aminek köszönhetően rajtuk keresztül is eljuthat a lakosság felé a kívánt üzenet.

Korábban volt olyan (utólag tanulságos) próbálkozás, hogy kábel tévén keresztül közvetítették az adott testületi ülést. Ez sajnos oda vezetett, hogy néhány képviselő igyekezett a kamerának „megfelelni”, ennek köszönhetően pedig nem jött létre a normális és egészséges párbeszéd, valamint az esetleges vita, ami a helyes döntések meghozatalához elengedhetetlen.

Börcs községben a Pannónia Kincse LEADER Egyesület működik mely 62 település összefogásával jött létre. 2008-óta a rendelkezésre álló fejlesztési források segítségével közel 5,6 milliárd forint fejlesztési keret kihelyezését vezényelték le eredményesen. Ezen fejlesztéseknek köszönhetően számos településen újultak meg vagy jöttek létre közösségi terek, járdák, utak, épületek, továbbá sok vállalkozás tudott eszközbeszerzések és építési beruházások által növekedni vagy éppen elindulni, illetve a helyi civil szervezetek is jelentős támogatást kaptak tevékenységeik fejlesztésére. A Leaderben van forrás, viszont fontos megemlíteni, hogy az utóbbi időben átszerveződésre került a munkaszervezet tevékenysége így ma már többnyire projekt menedzseri tevékenységből tartják fenn magukat. Tulajdonképpen nem csak a faluban és a saját térségben, hanem az ország számos pontján pályázatokat és projekteket menedzsel az egyesület.

A faluban több további egyesület, alapítvány és szervezet is van, melyek az alábbiak:

- Börcsi Faluszépítő és Kulturális Egyesület
 - Az egyesület 2019.03.23.-án alakult, jelenleg 38 taggal rendelkeznek és fő feladatuk a település falusias hangulatának megóvása továbbá pályázatokon való részvétel és a testvér települési kapcsolatok támogatása.

- Tájház és Falumúzeum Börcs Egyesület
 - Céljuk a község történelmi múltjának megőrzése, továbbá bemutatni a falu szellemi és tárgyi emlékeit.
- Magyar Vöröskereszt Börcsi Alapszervezete
 - A falu egyik legrégebbi szervezete, 2000-es évek előtt több száz tagja volt viszont ma már csak 35 taggal rendelkezik. Fő feladatuk a helyi véradások megszervezése és lebonyolítása.
- Őszi Napsugár Nyugdíjas Klub
 - A szervezet 8 éve alakult és fő tevékenységük a falu idős lakosainak összefogása.
- Ifjúsági Szövetség a Kisalföldi Régióért (ISZKIRI)
 - A szövetség összefogja azokat az egyesületeket és szervezeteket melyek Győr-Moson-Sopron megye területén a vidékfejlesztési szakmai tevékenységgel és a kulturális, valamint sport programok szervezésével foglalkoznak.
- Börcsi Önkéntes Tűzoltó Egyesület
 - Szintén az egyik legrégebbi egyesület, 1889. január 13-án alakult meg.
- Börcs Községi Sportegyesület
 - 1954-ben alakult és a sportkör feladatait segíti.
- Bóbita Erdei Iskola és Képzési Központ
 - 1999-ben pályázati támogatásból elkezdte egy 36 férőhelyes ifjúsági szállás kialakítását, ami egészen a mainapig működik legfőképp a nyári időszakban.
- Börcsi Teleház és Ifjúsági Központ
 - 1998-ban alapítottak és a teleház alapvető feladatai látja el.
- Börcs Fejlődéséért Alapítvány
 - 1992-ben alapította az Önkormányzat és feladata a kulturális és szabadidő programok szervezése.
- Börcs Faluvédő és Művelődő Egyesület
 - 1994-ben alakult a helyi fiatalok összefogásának eredményeként jött létre és mára már 120 börcsi tagot számlál.

Az agrár támogatások az esetek nagy részében magán emberekhez kötődnek így a falu szempontjából közvetett hatása nincs. Viszont, ha egy magán személy sikeresen pályázik és sikeresen fejleszt az hasznos lesz a falu számára is. Legyen például ez egy szárító

fejlesztése, ami hasznos a faluban élők számára is, mert így már nem kell a szomszédos településre menni és ott venni igénybe ezt a szolgáltatást, ezáltal több pénz marad a faluban az adókon keresztül, ami pedig további fejlesztéseket eredményez.

A település is igénybe veszi ezeket a támogatásokat, mint például a főút megújítása, de természetesen ezen kívül más operatív programokat is figyelemmel kísér és lehetősége szerint él is az ott megfogalmazottakkal.

A jövőben szükséges lesz egy nagyobb közösségi tér létrehozására, ahol nagyobb rendezvényeket lehet szervezni, mivel jelenleg csak a szűkös, 50 nm²-es tornateremben van erre lehetőség. Erre a fejlesztésre már vannak konkrét elképzelések, vagyis az Integrált Községi és Szolgáltató tér (IKSZT) tetőterét szeretnék beépíteni és ennek köszönhetően egy sokkal nagyobb befogadó képességű terem jönne létre. Sajnos egy ilyen közösségi tér rendkívül hiányzik a falu életéből.

Továbbá elengedhetetlen az oktatási egységek fejlesztése mivel, ha a következő 10-20 évben növekedni fog a falu lakossága, akkor a jelenlegi infrastruktúra szintén nem lenne elég a gyerekek tanítására. Polgármester úr kiemelte, hogy nem a jelenlegi iskolát kell fejleszteni, bővíteni, hanem a mellette lévő szabad telken kellene kialakítani egy olyan épületegyüttest, ahol megtalálható a szükséges tanterem mellett egy tornaterem is. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a jelenlegi tanár létszám semmiféleképpen nem lenne elegendő egy megnövekedett számú általános iskolában. Ez is a hosszútávon megoldandó feladatok közé tartozik.

Végezetül ami szintén fontos és megoldandó feladat az elkövetkezendő években az a telek kialakítások megreformálása és további telkek kialakítása. A polgármester úr, abban is fantáziát lát, hogy önkormányzati finanszírozásban építsenek viszonylag kis alapterületű, 6-8 lakásos társasházakat, amiket a későbbiekben értékesíteni tudnak.

Kitörési pont egyértelműen a turizmus lehet, mivel a falu kiváló helyen helyezkedik el, csendes nyugodt lakókörnyezetet biztosít az ideköltözőknek. Amennyiben továbbra is jól él a falu az adottságaival akkor minden bizonyára több új szálláshely és akár vendéglátó egység ide településével is számolni lehet, ami pedig még több utazót, kirándulót és pihenni vágyót fog a településre vonzani.

A következő 15-20 évben komoly fejlődésre számít a falu vezetője, ami legfőképpen Győr közelségének a csendes nyugodt környezetnek és az addig végbemenő turisztikai fejlesztéseknek lesz betudható. A lakosság számát illetően 150-300 fős növekedést várnak a

faluban és remélhetőleg ezt a gyarapodást az infrastrukturális fejlesztések megfelelően fogják tudni követni.

Ennél nagyobb növekedés már csak azért sem történhet meg, mert sajnos a falu telek kialakítása korlátozva van, részben törvényi szabályozás által, részben pedig mert a környező területek nagyrésze jelentősen belvizes.

Ilyen szintű növekedéshez elengedhetetlen lesz új óvodai csoportok, valamint általános osztályok indítása, továbbá ahogyan már korábban említettem természetesen több pedagógusra is szüksége lesz a falunak.

A jövőben fejlesztésre szorul még a vízhálózat (legfőképp a víznyomás helyzete), az iskola (termek, tanárok), a vezetékes internet, a kábel tv, valamint további új útjavításokra is szükség lesz mert a forgalom várhatóan évről évre növekedni fog.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A falu élete az elmúlt évtizedek során teljes mértékben átalakult. A termelőszövetkezet megalakulása és működése során a falu lakosságának nagy része a TSZ-ben dolgozott. A rendszerváltás után a felbomlott termelőszövetkezet a kárpótlások során kialakuló egyéb nagy mezőgazdasági termelők lettek a település legnagyobb munkáltatói és meghatározó tényezői a település mindennapjaiban.

A kutatási eredmények alapján is látható, hogy az elmúlt években a település kedvező fekvése és a kiváló élet minőséget biztosító környezete egyre több Győri és környékbeli lakost csábított a településre. Ennek következtében a település lakossága 80-100 fővel gyarapodott az elmúlt években.

Győr közelsége, az ottani ipari fejlesztések, a mezőgazdaságban felszabaduló munkaerőt teljes egészében fölszívták. A falu munkaképes lakóinak nagy része Győrben (valamint Ausztriában) talált munkát ebből fakadóan ezen emberek ingázásra kényszerülnek a lakóhelyük, valamint a munkahelyük között. A megmaradt termelőszövetkezet és a két nagy magán gazdálkodó cég csak kevés helyi embert foglalkoztat, ami többnyire a technológia fejlődésének köszönhető.

A település helyzetének összefoglalásaként hasznosnak tartottam, hogy a polgármesterrel közösen készítsünk egy SWOT elemzést (1.táblázat). Ez egy olyan eszköz, amely segít egy adott település erősségeinek, gyengeségeinek, lehetőségeinek és fenyegetéseinek azonosításában, valamint azoknak az értékelésében. A SWOT rövidítése az angol Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats szavakból ered. Egy eredményes SWOT elemzés segíthet az érintetteknek az erősségek kihasználásában, a gyengeségek kezelésében, a lehetőségek kiaknázásában és a fenyegetések elkerülésében. Ennek eredményeként javulhat a település teljesítménye.

A falu erősségének egyértelműen a település földrajzi elhelyezkedését lehet említeni. Egyrészt, hogy az ország nyugati felén található, másrészt pedig, hogy Győrtől 10 kilométerre helyezkedik el. Ki kell emelni még (sajnos), hogy Ausztria közelsége is rendkívül meghatározó a falu életében mivel sokan vállalnak munkát a szomszédos országban.

Továbbá fontosnak tartom megemlíteni, hogy habár ma már hivatalosan nem az, de szinte egy zsák falunak mondható a település. Ezt a korábbiakban részleteztem ugyanis nem

teljesen zsákfalú, de átmenő forgalom gyakorlatilag nincs. Valamint a lakosság összetétele is heterogénnek számít, nagy arányban dolgoznak az emberek, szorgalmasak, segítik a falu életét. Pozitív tényező még, hogy a falu az átlagnál több civil szervezettel rendelkezik (egészen pontosan 11 darabbal), aminek köszönhetően szoros az összefogás és a közösségi élet a településen.

Erősség • Jó elhelyezkedés (Nyugat-Magyarország) • Győr közelsége • Ausztria közelsége • Jó frekvenciát • Kulturált dolgozó emberek • Jó munkaerő - szakemberek • Jó minőségű mezőgazdasági területek • Táj környezet (nyugodt, csendes) • Zsákfalú • Civil mozgalmak • Szerencsés lakosság összetétel	Lehetőség • Turizmus fejlesztése (szálláshely, fürdők) • Győr, Szigetköz közelsége • Növekedési lehetőség, terjeszkedés, terület növelés
Gyengeség • Zsákfalú • Kevés vendéglátóegység • Oktatás (kevés a befogadó hely) • Vállalkozói kedv hiánya • Kevés munkahely • Kevés iparüzési adó • Közösségi terek hiánya	Veszély • Túlnépesedés • Kihalóban vannak a hagyomány őrző történetek (népzene, néptánc) • Viszonylag kevés munkaerő • Magas ingatlan árak

1. táblázat: Börcs SWOT elemzése

Forrás: Polgármesterrel készített interjú alapján saját szerkesztés, 2023

Ezzel ellentétben gyengeségnél is érdemes megemlíteni a zsákfalú hatást, mivel, ha lenne átmenő forgalom, akkor a szolgáltatások köre is bővülne. A jövőben mindenféleképpen bővíteni kell az oktatási létesítmények méretét mivel várhatóan tovább fog növekedni a lakosság és a szomszédos falvakba való „ráhordás” idővel már nem fog működni. Valamint, újabb munkahelyeket lenne érdemes létrehozni, a különböző cégek településre csábításával, aminek köszönhetően több adóhoz jutna a falu az pedig több eredményes fejlesztést generálna.

Lehetőségnek egyértelműen a turizmus fejlesztését látják a faluban. További, új szálláshelyek létrehozására lenne szükség, hogy azon kirándulók részére, akik Győrben vagy akár a Szigetközbe szeretnének időt tölteni, legyen megfelelő mennyiségű és minőségű szálláshely.

Egyértelmű veszélynek mondható a túlnépesedés kérdésköre. Komoly problémák lehetnek a településen, hogy ha rövid időn belül (2-3 éven belül) több ember költözik a településre, amit esetleg az infrastrukturális fejlesztések nem tudnak megfelelő ütemben követni. Más fajta, de szintén veszélyt jelenthet, hogy eltűnő félben vannak a különböző népi hagyományok, mint például a falusi népzene vagy a néptánc. Sajnálatos, hogy a mai világban ezek teljesen háttérbe szorultak és abszolút nem élveznek prioritást a lakosság szemében. Továbbá amellet sem szabad szó nélkül elmenni, hogy a kereslet kínálat elmélete alapján, ha nőni fog a település lakossága és nem tudnak létrehozni megfelelő méretű új telkeket, akkor az emelkedő ingatlan árakat fog generálni.

A már eddig is kihasznált pályázatok (Magyar Falu Program, Vidékfejlesztési Program) dinamikus fejlődést hoztak a község életébe. Megújult az infrastruktúra, létrejött egy új sportpálya, megépült a tűzoltószertár, játszóterek hoztak létre és egyéb közműfejlesztések történtek az elmúlt 10-15 évben. A válaszok alapján ezen fejlesztések közül egyértelműen az Abda Börcs közötti bekötőút felújítása volt a leghasznosabb, valamint a már említett játszótér létrehozása. Viszont azt is megtudhattuk, hogy a lakosság szerint további infrastrukturális fejlesztésekre lenne szükség a faluban, valamint több munkahelyet kellene létrehozni.

A falu mezőgazdasága az elmúlt években jelentősen átalakult. A megkérdezett mezőgazdászok szerint ma már alig foglalkoznak mezőgazdálkodással a településen, viszont a kérdőív eredmények azt mutatják, hogy háztáji, kiskerti szinten igen is sokan gazdálkodnak máig.

A mezőgazdasági támogatásokat csupán csak a gazdák ismerik és ők sem használják ki teljes mértékben azokat. Úgy gondolom, hogy a jövőben a még eredményesebb gazdálkodás érdekében elengedhetetlen lesz ezen támogatások tágabb ismerete, mivel enélkül könnyen versenyhátrányba kerülhetnek a többi gazdával szemben.

Ami pedig a saját munkavégzésemet illeti, szeretném kihangsúlyozni, hogy milyen segítőkészek volt mind a lakosság, mind a polgármester, mind pedig a falu gazdaszai. Szerencsére mindenki érezte a téma fontosságát, valamint azt, hogy egy ilyen kutatómunka sokat segíthet a falu fejlődésében.

Összességében úgy gondolom, hogy a falu hihetetlen fejlődésen ment keresztül, valamint, rengeteget fognak fejlődni, ha ezen az úton haladnak tovább a következő években.

Érdemes lenne még inkább bevonni a falu életébe a mezőgazdasági cégeket, valamint

a civil szervezetekkel együtt több közös és hasznos programot kellene megszervezni. Ezen programok elengedhetetlenek a közösség fenttartásához és a fejlődéshez.

A kutatásom elején négy hipotézist fogalmaztam meg, amelyeket a primer kutatásom és az azt kiegészítő szekunder elemzés segítségével támasztottam alá, illetve cáfoltam meg. Következtéseimet és javaslataimat a hipotézisekhez kapcsolódóan gyűjtöttem össze.

1. Hipotézis: Az agrár és vidékfejlesztési támogatások jól hasznosulnak a falu életében.

A hipotézist az eredményeim alapján beigazolódott

Az elvégzett kutatásaim alapján egyértelműen látszódik, hogy a település népessége az elmúlt években szinte folyamatosan nőtt. Ez természetesen részben a falu jó elhelyezkedésének köszönhető – vagyis, hogy Nyugat-Magyarországon található –, részben pedig, hogy a támogatások miatt rendkívül sokat fejlődött a település. A kutatásom alapján kiderült, hogy az agrár és vidékfejlesztési támogatások a lakosok, a gazdálkodók és a településvezető szerint is jól hasznosulnak.

2. Hipotézis: A településen élő lakosság agrártámogatásokkal kapcsolatos ismeretei megfelelőek, valamint ezeket a támogatásokat az elmúlt években a céloknak megfelelően vették igénybe.

A hipotézist eredményeim részben megcáfolták

Véleményem szerint a lakosságnak nincsenek meg a szükséges ismeretei az agrártámogatásokkal kapcsolatosan, tekintve, hogy még a helyi gazdák sem élnek rendszeresen ezekkel a lehetőségekkel. Viszont úgy gondolom, hogy a már megvalósult pályázatok elérték a kitűzött célokat.

3. Hipotézis: A mezőgazdaság fontos szerepet tölt be a település életében, valamint, hogy a jövőben ez még inkább egy kitörési lehetőség lehet a falu számára.

A hipotézis az eredményeim alapján csak részben igazolódott be

Kérdőív eredményei alapján kutatásom ezen hipotézise részben beigazolódott. A település életében máig fontos szerepet tölt be a mezőgazdaság, és a börcsi lakosok úgy gondolják, hogy a mezőgazdaság – valamint a turizmus – egy kitörési lehetőség lehet az itt

élők számára, a jó termőföldek és Győr közelségének köszönhetően. Viszont a polgármester és a falu meghatározó gazdái máshogy vélekednek erről. Szerintük a jövőben egyre kevésbé lesz meghatározó hiszen egyre kevesebb embert foglalkoztat a mezőgazdaság, és valószínűleg a jövőben ez csak tovább fog csökkenni az egyre terjedő modern technológiának köszönhetően.

4. Hipotézis: A településen élők bizakodóan tekintenek az elkövetkező 15-20 évre.

A hipotézis az eredményeim alapján beigazolódott

A településen élők bizakodóan tekintenek a következő 15-20 évre viszont sokan tartanak attól, hogy milyen hatással lesznek az újonnan beköltözők a település közösségi életére. Tulajdonképpen mindenki úgy gondolja, hogy a népesség növekedni fog a következő években, viszont ettől függetlenül meg fog maradni az a varázsa, ami miatt ilyen sokan költöztek a faluba.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatom első felében bemutattam, hogy mit is jelent pontosan a területfejlesztés, a vidékfejlesztés, valamint egy konkrét település fejlesztése. A területfejlesztés fogalmán kívül pontosítottam a folyamat menetét és a főbb szereplőinek feladatait. A vidékfejlesztési pontban kitértem a pontos fogalom meghatározásának történetére, mivel ezt nemzetközi szinten is rendkívül sokáig kutatták, tekintve, hogy a pontos fogalmak elengedhetetlenek a támogatások szempontjából, mivel ezek alapján dől el, hogy egy adott terület vidék vagy más besorolásba tartozik.

A továbbiakban bemutatásra került a vidékfejlesztésnek az elsődleges célrendszere, valamint, hogy milyen kapcsolata van a mezőgazdasággal. Ezen pontban fontosnak tartottam röviden bemutatni a mai magyar mezőgazdaság helyzetét és szerepét, vagyis, hogy milyen gazdasági mutatókkal rendelkezett az elmúlt 10-15 évben, valamint, hogy várhatóan hogyan fog alakulni a jövőben. A fejezet utolsó pontjában kifejtettem a mai település fejlesztés fogalmát és jellemzőit továbbá kitérek röviden, hogy milyen településfejlesztési tervek jellemzőek ma Magyarországon.

A következő fejezetben bemutattam a konkrét kutatásomat. Magyarország 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozásával számtalan pályázati és támogatási lehetőség nyílt meg a magyar gazdák és a magyar vidék számára. Kutatásomat a Győr-Moson-Sopron megyei Börcs településén végzem, aminek egyik célja a település helyzetének és lehetőségeinek feltárása, valamint annak vizsgálata, hogy a faluban élők az említett támogatásokat mennyire ismerik, illetve mennyire veszik igénybe őket.

Ahhoz, hogy ezen kérdéseimre megkapjam a válaszokat, primer és szekunder kutatást is végeztem. A primer kutatás során kérdőív segítségével megszólítottam a falu lakosságát, valamint interjúkat készítettem a helyi mezőgazdasági vállalkozókkal és a polgármesterrel is. A szekunder kutatásom során részletesen bemutattam a település jelenlegi és az elmúlt évekbeli alakulását (népesség változását, vándorlási egyenleg, foglalkoztatottság, infrastruktúra helyzete stb.), majd ezekből levontam a megfelelő következtetéseket. A kutatásom ezen részében leginkább segítségemre az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR), valamint a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) volt.

Végezetül pedig az utolsó fejezetben levontam a következtetéseket a kérdőív eredményeiből, valamint az interjún elhangzott válaszokból, és javaslatot tettem, hogy a jövőben miben lenne érdemes változtatnia a település vezetésének és a helyi gazdáknak.

Összességében úgy gondolom, hogy a település az elmúlt években sokat fejlődött köszönhetően az agrártámogatásoknak. Viszont fontos megemlíteni, hogy a kérdőív válaszai és az interjúk eredményei alapján a lakosságnak világos elképzelései vannak arról, hogy milyen fejlesztési irányokat lenne érdemes megfontolni, valamint, hogy milyen beruházásokra lenne célszerű pályázni. Továbbá a falu vezetőségének érdemes lenne még inkább bevonni a helyi mezőgazdasági cégeket a falu életébe, mivel véleményem szerint sok dologban tudnának segítségére lenni a településnek.

6. IRODALOMJEGYZÉK

- BARTA, A. (2016): Településfejlesztés, infrastruktúra-fejlesztés. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest
- BEDE, I. (2007): Területfejlesztés, Oktatási segédlet. Pte Pmmk, Urbanisztika Tanszék, Pécs
- BERNÁTH, T. & ENYEDI, GY. (1961): A magyar mezőgazdaság termelési körzetei. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
- BÍRÓ, SZ. (2010): A hazai birtokpolitika a közvetlen támogatási rendszer kifizetései között. Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest
- BOROS, B. (2001): Keljfeljancsi: a feje tetejére állított világ. *A Falu* (2) pp. 15–21.
- CHARTA (1996): Európai Vidéki Térségek Chartája. Council of Europe, Strasbourg. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=15330&lang=en>
- CLOKE, P. J. (1985): Whither rural studies? *Journal of Rural Studies* (1) pp. 1–9. <http://doi.org/dg97fh>
- CROMARTIE, J. – BUCHOLTZ, S. (2008): Defining the „rural” in rural America. Amber waves. Economic Research Service, USDA
- CSATÁRI, B. (1996): A magyarországi kistérségek néhány jellegzetessége. MRA RKK, Alföldi Tudományos Intézet, Kecskemét
- DAX, T. (1996): Defining rural areas: International comparisons and the OECD indicators. *Rural Society* (3) pp. 3–18.
- FARAGÓ, L. (1987): A területfejlesztés fogalmáról. *Tér és Társadalom* 1. (1) pp. 5–16.
- FEHÉR, A. – DORGAI, L. (1998): A vidék eltartó-képességének stabilizálása, regionális összefüggései. MTA Agrártudományok Osztálya, Budapest.
- GLATZ, F. (2005): A vidéki Magyarország jövője. *Ezredforduló* (1–2) pp. 3–21.
- HORLINGS, L. G. – MARSDEN, T. K. (2014): Exploring the ‘new rural paradigm’ in Europe: Eco-economic strategies as a counterforce to the global competitiveness agenda. Wageningen University, Netherlands
- HURTON, ZS. (2010): A területfejlesztés lényege, céljai, tartalma, folyamatai, eszközei. SZTE, Szeged
- KIS, K. (2011): A vidék és a vidéki térségek meghatározásának európai vonatkozásai (történeti áttekintés az európai bizottság új városvidék tipológiája apropóján). Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar, Szeged

- KOVÁCS, A. – FARKAS, J. – PERGER, É. (2015): A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológiai kísérlete. MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete, Kecskemét
- KŐSZEGI, I. (2016): Vidékfejlesztés jegyzet. Neumann János Egyetem Kertészeti és Vidékfejlesztési Kar, Kecskemét
- KULCSÁR L. szerk. (2006): Vidékfejlesztés. Egyetemi jegyzet. SZIE, Gödöllő
- KULCSÁR, L. (2017): A vidékfejlesztés elméleti megközelítése. Pro Ruris Egyesület, Mezőmadaras
- MAÁ CZ, M. (2001): A vidékfejlesztés helye, szerepe és fejlődési lehetőségei az Európai Unióban. Doktori értekezés. Gödöllő: SZIE.
- NEMZETI VIDÉKFEJLESZTÉSI TERV AZ EMOGA GARANCIARÉSZLEG INTÉZKEDÉSEIRE. (2004) <https://sapard-avop-nvt.kormany.hu/download/9/26/20000/nvt1.pdf>
- NEWBY, H. (1980): Rural sociology: Trend Report. *Current Sociology* (1) pp. 1–144.
- NEWBY, H. (1985): 25 years of rural sociology. *Sociologia Ruralis* (3–4) pp. 207–213.
- OBENAU S, H. – ZERT, G. (1998): Transformationsprozesse in ländlichen Räumen in Mecklenburg Vorpommern. pp. 29–54. In: Maier, P. (Hrsg.): DAAD Project. Universität Rostock.
- OECD (1994) Creating Rural Indicators for Shaping Territorial Policies. Paris, OECD
- QUENDLER, T. (1986): Entwicklungsprogram für die Land- und Forstwirtschaft. LR-Aktuell, Steiermark
- Ritter, K. (2008): Agrárfoglalkoztatási válság és a területi egyenlőtlenségek. Szent István Egyetem, Gödöllő
- SARUDI, CS. (2003): Térség- és vidékfejlesztés. Agroinform Kiadó, Budapest
- SZIGETI, E. (2006): Terület-és településfejlesztési ismeretek. MKi, Budapest
- TINER, T. (2013): Településfejlesztés. Selye János Egyetem Gazdaság- tudományi Kar, Komárno
- WYTRZENS, H. K. (1994): Agrarplanung. Böhlau Verlag, Wien, Köln. Weimar

Egyéb internetes források

WEB 1: Közös agrárpolitika

<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cap-introduction/>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 2: A 2023–2027-es időszakra szóló közös agrárpolitika

<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cap-introduction/cap-future-2020-common-agricultural-policy-2023-2027/>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 3: Vidékfejlesztés

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_hu

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 4: Börcs jellemzése

<https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%B6rcs>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 5: Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer – Börcs

<https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep/>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 6: Börcs település honlapja

<https://www.borcs.hu/>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 7: Magyarország földterülete művelési ágak szerint

https://www.ksh.hu/stadat_files/mez/hu/mez0008.html

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 8: A foglalkoztatottak száma az agráriumban

https://www.ksh.hu/docs/hun/agrar/html/tabl1_1_2.html

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 9: A mezőgazdaság teljesítménye, 2022

https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/mgt/mgt22.html?utm_source=kshhu&utm_medium=_banner&utm_campaign=theme-mezogazdasag

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 10: Az agrár-külkereskedelem

<https://www.vg.hu/agrar/2022/03/jol-teljesített-az-agrar-kulkereskedelem-az-export-es-az-import-is-nott>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 11: Szekunder kutatás

<https://marketingblogger.hu/szekunder-kutatas/>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

WEB 12: Primer kutatás

<https://marketingblogger.hu/primer-kutatas/>

Letöltés ideje: 2023. március 12.

7. MELLÉKLETEK

I. sz. Melléklet: Gazdálkodói interjú

1. Milyennek látja Ön a települést?
2. Milyennek látja a mezőgazdaság szerepét a településen? Jelen és jövő!
3. Ön szerint a falu lakói közül milyen arányban foglalkoznak még mezőgazdasággal?
4. Vannak a fiatal generációból, akik mezőgazdaságban szeretnének dolgozni?
5. Mióta folytat Ön mezőgazdálkodást a településen?
6. Milyen fajta mezőgazdálkodást folytat? Hogyan értékeli gazdálkodást?
7. Milyen az együttműködés a faluban:
 - a. a többi gazdálkodóval
 - b. az önkormányzat
 - c. a helyi lakossággal?
8. Hogyan értékeli az agrár és vidékfejlesztési támogatásokat (mind az I. mind a II. pillér esetében)? A település szempontjából is tekintve a II. pillért!
9. Gyakran veszi igénybe ezeket a pályázati lehetőségeket? Ha igen melyeket? Tapasztalatok?
10. Mik ez előnyei és mik a hátrányai ezeknek a támogatásoknak?
11. Hogyan látja a jövőbeni mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokat? Miben tudnának segíteni Önnek, a településnek?
12. Milyen javaslatai lennének a jövőre nézve?

II. sz. Melléklet: Polgármesteri interjú

1. Mióta polgármester Ön?
2. Milyenek mondható az elmúlt 5-10 év fejlődési tendenciája a településen?
3. Mi a jelenlegi állapota a településnek? (egyfajta SWOT elemzés)
4. Mely fejlesztésre a legbüszkébb?
5. Milyen jelenleg a mezőgazdaság szerepe a falu életében?
6. Hogyan képzei el a mezőgazdaság szerepét a faluban a jövőben?
7. Milyenek értékeli a kapcsolatát a:
 - a. vállalkozásokkal (főleg gazdálkodók)
 - b. helyi civilekkel
 - c. környező településekkel
8. Van e közös projekt a környező településekkel?
9. Milyen csatornákon vonják be a lakosságot a falu életébe? Hogyan próbálják megszólítani a lakosságot?
10. Működik-e helyi Leader csoport, illetve bármi egyéb közösség/egyesület?
11. Miként értékeli az agrár és (elsősorban) a vidékfejlesztési támogatások hatását a település szempontjából?
12. Ön szerint milyen fejlesztésekre lenne szükség a jövőben?
13. Milyen kitörési lehetőségek vannak a faluban? Mg.-nak lehet szerepe?
14. Hogyan látja a következő 15-20 évben a települést?

III. sz. Melléklet: Lakossági kérdőív

Kedves Kitöltő!

Zambó Péter vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Vidékfejlesztési agrármérnök mester szakos végzős hallgatója. A TDK- és diplomamunkám elkészítéséhez szeretném kérni a segítségét.

Kutatásom során Börcs általános helyzetét, a falu fejlettségi állapotát vizsgálom. Mindemellett választ szeretnék kapni arra is, hogy a településen igénybe vett agrár és vidékfejlesztési támogatások hogyan és miként hasznosulnak, valamint, hogy a falu lakossága ezekből a forrásokból mit érzékel, továbbá, hogy a helyi vállalkozások és a falu önkormányzata miként veszi igénybe ezen lehetőségeket.

A kérdőívet kérem, csak akkor töltse ki, ha a településen lakik, illetve, ha még korábban nem töltötte ki.

A kitöltés teljesen anonim, és csupán 5-10 percet vesz igénybe. Az adatokat kizárólag a szakdolgozatom során használom fel.

Előre is köszönök minden kitöltést!

1. Az Ön neve?

- a. Férfi
- b. Nő

2. Az Ön kora?

- a. 18 év alatt
- b. 19-25 év között
- c. 26-50 év között
- d. 51- 65 év között
- e. 66 év felett

3. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- a. kevesebb, mint 8 általános
- b. 8 általános
- c. szakmunkás
- d. érettségi
- e. egyetem / főiskola

4. Az Ön foglalkozása?

- a. alkalmazott
- b. vállalkozó

- c. tanuló
 - d. nyugdíjas
 - e. GYED /GYES ellátást kap
 - f. munkanélküli
 - g. egyéb, és pedig:.....
5. Mióta él Ön a településen?
- a. 0-5 év
 - b. 6-10 év
 - c. 11-20 év
 - d. 20 évnél régebben
6. Ide költözött vagy itt született?
- a. ide költöztem
 - b. itt születtem
7. Jelenleg Börcsön dolgozik? (csak azoknak releváns, akik dolgoznak. Tehát többiekől nem kell megkérdezni.)
- a. igen
 - b. nem
8. Ingázik a lakhelye és a munkahelye között? (csak azoknak releváns, akik dolgoznak. Tehát többiekől nem kell megkérdezni.)
- a. igen
 - b. nem
9. Mi az a három dolog, ami eszébe jut, amikor a településre gondol?
- a. -
 - b. -
 - c. -
10. Mik a település előnyei? Kérjük, soroljon fel 3-5 tényezőt, szót!
- a. -
11. Mik a település hátrányai? Kérjük, soroljon fel 3-5 tényezőt, szót!
- a. -
12. Mennyire van megelégedve a következő tényezőkkel a településen? (1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = a legkevésbé vagyok megelégedve...4 = teljesen meg vagyok elégedve)

	1	2	3	4	Nem releváns (pl. nincs rálátása az iskolára)
közlekedés általában					
tömegközlekedés					
egészségügy					
alapfokú oktatás					
közbiztonság					
hulladékkezelés					
munkalehetőségek helyben					
sportolási lehetőségek					
középületek állapota					
terek állapota					
utak/utcák minősége					
járdák minősége					
zöld környezet állapota					
zöld felületek nagysága					
lakókörnyezet minősége					
természet állapota					
egyéb					

13. Szívesen él Ön a településen? (1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nem szívesen...4 = nagyon szívesen)

1	2	3	4

14. Szívesen él Ön a jelenlegi, közvetlen lakókörnyezetében (saját utca, település rész)? (1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nem szívesen...4 = nagyon szívesen)

1	2	3	4

15. Mennyire vonzó egy fiatal számára Ön szerint a településen, hogy....: (1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nagyon nem vonzó...4 = nagyon vonzó)

	1	2	3	4
a településen lakjon és ott a dolgozzon?				
a településen lakjon és ott a mezőgazdaságban dolgozzon?				
a településen lakjon, de ne ott dolgozzon?				
Győrben lakjon és ott is dolgozzon?				
Budapesten lakjon és ott is dolgozzon?				
Külföldön lakjon és ott is dolgozzon?				

16. Mik azok a fejlesztési irányok/területek, amelyek a településen igazán fontosak a közeljövőben? (maximum a 3 legfontosabbat jelölje)

a. infrastruktúra

- b. munkalehetőség
- c. oktatás
- d. kulturális
- e. sportolási lehetőség
- f. közösség fejlesztés
- g. egyéb, éspedig:.....

17. Foglalkozik-e otthon mezőgazdasággal (akár háztáji gazdaság szintjén)?

- a. igen, de csak háztáji szintjen
- b. igen, külön területen
- c. igen, háztáji + külön terület is
- d. nem

18. Amennyiben foglalkozik mezőgazdasággal, akkor milyen keretek között (több választ is megadhat)?

- a. növénytermesztés
- b. állattenyésztés
- c. zöldség / gyümölcstermesztés
- d. esetleg egyéb, éspedig:.....

19. Amennyiben Ön mezőgazdálkodással foglalkozik, vesz-e igénybe támogatásokat rendszeresen? Amennyiben igen, mely jogcímeket?

- a. területalapú támogatás
- b. agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatás
- c. zöldítés támogatása
- d. fiatal gazda támogatás
- e. ökológiai gazdálkodásra áttérés és fenntartás támogatás
- f. Natura 2000 támogatás
- g. mezőgazdasági területek erdősítése
- h. termeléshez kötött támogatások (anyatehén, hízott bika tartás, tejhasznú tehéntartás, zöldségnövény termesztés, gyümölcstermesztés, fehérjetakarmánynövény termesztés)
- i. átmeneti nemzeti támogatások (anyatehén, hízott bika, szarvasmarha tartás, stb...)
- j. állatjólléti támogatások (tenyészkoca, sertés, baromfi)
- k. esetleg egyéb fontos, éspedig:.....

1. NEM veszek igénybe ilyen támogatásokat

20. Ön szerint a mezőgazdasági vállalkozások milyen szerepet töltenek be a település életében? (1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = nem töltenek be fontos szerepet...4 = nagyon fontos szerepet töltenek be)

1	2	3	4

21. Mely ágazatban látja Ön a kitörési lehetőségeket a falu számára? (maximum 3-at jelöljön be)

- a. mezőgazdaság
- b. nehézipar
- c. könnyűipar
- d. vendéglátás, turizmus
- e. egyéb szolgáltató szektor
- f. kutatás-fejlesztés
- g. esetleg egyéb, éspedig:.....

22. Miben fejlődött a település az elmúlt 5-10 évben? Soroljon fel konkrét beruházásokat, megvalósulásokat.

a. -

23. Az utóbbi években megvalósított pályázatok közül (amiről tud), mely volt a leghasznosabb Ön szerint?

a. -

24. Utóbbi években a következő megvalósult pályázatokat milyennek értékeli? (1-4-ig terjedő skálán, ahol az 1 = a legkevésbé volt hasznos... 4 = teljesen mértékben hasznos volt)

	1	2	3	4
Bekötőút felújítás (Abda Börcs Fő út)				
Integrált Közösségi és				

Szolgáltató tér (IKSZT)				
Plébánia és templom felújítása				
Tűzoltó szertár				
Óvoda felújítás				
Ravatalozó felújítás				
Hivatal felújítása				
Játszótér				
Szabadtéri kondipark				

25. Ön szerint milyen lesz a település 15-20 év múlva? Írja le 2-3 mondatban/szóban

a. -

26. Milyen esetleges további megjegyzései vannak a témával kapcsolatban?

Függelékek

Börcs község helyzete és lehetőségei, kiemelten a mezőgazdaság szerepének, valamint a vidékfejlesztési támogatások hatásának vizsgálata alapján

Zambó Péter Pál

Vidékefejlesztési agrármérnöki szak

Vidékefejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Belső témavezető: Dr. habil. Ritter Krisztián, egyetemi docens

Külső témavezető: Rácz Róbert, ügyvezető

Dolgozatom első felében bemutatom, hogy mit is jelent pontosan a területfejlesztés, a vidékefejlesztés, valamint egy konkrét település fejlesztése. A továbbiakban bemutatásra kerül, hogy a vidékefejlesztésnek milyen kapcsolata van a mezőgazdasággal. Ezen pontban röviden ismertetem a mai magyar mezőgazdaság helyzetét és szerepét, vagyis, hogy milyen gazdasági mutatókkal rendelkezett az elmúlt 10-15 évben, valamint, hogy várhatóan hogyan fog alakulni a jövőben. A következő fejezetben bemutatom a konkrét kutatásomat. Magyarország 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozásával számtalan pályázati és támogatási lehetőség nyílt meg a magyar gazdák és a magyar vidék számára. Kutatásomat a Győr-Moson-Sopron megyei Börce településén végzem, aminek egyik célja a település helyzetének és lehetőségeinek feltárása, valamint annak vizsgálata, hogy a faluban élők az említett támogatásokat mennyire ismerik, illetve mennyire veszik igénybe őket.

Ahhoz, hogy ezen kérdéseimre megkapjam a válaszokat, primer és szekunder kutatást is végeztem. A szekunder kutatásom során részletesen bemutatom a település jelenlegi és az elmúlt évekbéli alakulását, majd ezekből levonom a megfelelő következtetéseket. A kutatásom ezen részében leginkább segítségemre az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR), valamint a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szolgáltak. A primer kutatás során kérdőív segítségével megszólítottam a falu lakosságát, valamint interjúkat készítettem a helyi mezőgazdasági vállalkozókkal és a polgármesterrel is.

Végezetül pedig az utolsó fejezetben levonom a következtetéseket a kérdőív eredményeiből, valamint az interjú elhangzott válaszokból, és javaslatokat teszek, hogy a jövőben miben lenne érdemes változtatnia a település vezetésének és a helyi gazdáknak.

In the first part of my thesis, I will describe what exactly is meant by territorial development, rural development and the development of a specific municipality. In the following, the relationship between rural development and agriculture will be discussed. In this section, I will briefly describe the situation and role of agriculture in Hungary today, i.e. how it has performed in the past 10-15 years and how it is likely to develop in the future. In the next section I will present my specific research. With Hungary's accession to the European Union in 2004, a myriad of tendering and support opportunities opened up for Hungarian farmers and the Hungarian countryside. I am conducting my research in the village of Börcs in Győr-Moson-Sopron County, one of the aims of which is to explore the situation and opportunities of the village and to examine the extent to which the people living in the village are aware of these subsidies and how much they use them.

To get answers to these questions, I conducted both primary and secondary research. In my secondary research I will describe in detail the current and recent developments in the village and draw the appropriate conclusions. For this part of my research, I mainly used data from the National Spatial Development and Planning Information System (TEIR) and the Central Statistical Office (KSH). During the primary research, I used a questionnaire to survey the village population and also conducted interviews with local agricultural entrepreneurs and the mayor.

Finally, in the last chapter, I draw conclusions from the results of the questionnaire and the interview responses and make suggestions for future changes to be made by the village administration and local farmers.

NYILATKOZAT

diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Zambó Péter Pál
A Hallgató Neptun kódja: FVF4VB
A dolgozat címe: Börcs község helyzete és lehetőségei, kiemelten a mezőgazdaság szerepének, valamint a vidékfejlesztési támogatások hatásának vizsgálata alapján
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: Gödöllő, 2023. május 03.

Zambó Péter
Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

Zambó Péter Pál (Neptun azonosítója: FVF4VB) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2023.04.25.

Belső konzulens